

Strategia terytorialna

PROJEKT

**Partnerstwo
Północ województwa
lubuskiego zawsze razem**



MIASTO I GMINA
DOBIEGNIEW



MIASTO I GMINA
DREZDENKO



GMINA
STARE KUROWO



GMINA
ZWIERZYN



POWIAT
STRZELECKO-
DREZDENECKI

Strategia terytorialna

Partnerstwo

**Północ województwa
lubuskiego zawsze razem**



Strategia terytorialna

Partnerstwo Północ województwa lubuskiego zawsze razem

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

dr Anna Hadyńska, Krzysztof Jonczyk, Krzysztof Rosenkiewicz

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” poprzez bezpośrednie doradztwo ZMP w strategicznym planowaniu rozwoju 38 partnerstw samorządowych, ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego, wzmocnienie zdolności gmin i powiatów do podejmowania przemyślanej i celowej współpracy oraz planowania kompleksowych przedsięwzięć aktywizujących potencjał obszaru partnerstwa i budujących jego rozwój.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla ponad 370 partnerskich gmin i powiatów z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie strategie terytorialne oraz pakiety przedsięwzięć podnoszące jakość życia mieszkańców.

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” realizowany jest w okresie od września 2020 do marca 2022 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2021 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

Gmina Dobiegniew, Gmina Drezdenko, Gmina Stare Kurowo, Gmina Zwierzyn, Powiat strzelecko-drezdenecki.

Skład Rady Partnerstwa

Sylwia Łaźniewska - Burmistrz Gminy Dobiegniew, Karolina Piotrowska - Burmistrz Gminy Drezdenko, Magdalena Szydełko - Wójt Gminy Stare Kurowo, Karol Neumann - Wójt Gminy Zwierzyn, Bogusław Kierus - Starosta Strzelecko-Drezdenecki.

Skład Grupy Roboczej

Sylwia Łaźniewska - Burmistrz Gminy Dobiegniew, Karolina Piotrowska - Burmistrz Gminy Drezdenko, Magdalena Szydełko - Wójt Gminy Stare Kurowo, Karol Neumann - Wójt Gminy Zwierzyn, Bogusław Kierus - Starosta Strzelecko-Drezdenecki, Grażyna Gradowska - Sekretarz Gminy Dobiegniew, Wiesław Sawicki - Sekretarz Gminy Drezdenko, Łukasz Węglarz - Zastępca Wójta Gminy Stare Kurowo, Marek Hałasz - Zastępca Wójta Gminy Zwierzyn, Izabela Rosińska - Inspektor Powiat Strzelecko-Drezdenecki.

Spis treści

Wstęp	9
1. Synteza diagnozy i założenia do strategii	10
1.1. Uwarunkowania prawne	10
1.2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	10
1.3. PPWLZR i jego uwarunkowania rozwojowe	11
1.4. Powiązania funkcjonalne oraz wiodące funkcje na obszarze partnerstwa	14
1.5. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej	16
1.5.1. Obszar PPWLZR w wymiarze gospodarczym	19
1.5.2. Obszar PPWLZR w wymiarze społecznym	22
1.5.3. Obszar PPWLZR w wymiarze środowiskowym	25
1.6. Potencjały obszaru partnerstwa	28
1.7. Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa	29
1.8. Determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa	32
1.9. Kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej interwencji i współpracy	33
2. Cele rozwojowe obszaru partnerstwa	35
2.1. WIZJA PPWLZR 2030: PARTNERSTWO ZDROWO POWIĄZANE	36
2.2. Cele strategiczne	37
2.2.1. Silna gospodarka w zgodzie z naturą	37
2.2.2. Lepsza jakość życia mieszkańców	39
2.2.3. Obszar atrakcyjny turystycznie i krajobrazowo	40
3. Projekty strategiczne i uzupełniające	42
3.1. Projekt strategiczny BAZAR	43
3.2. Projekt strategiczny ZINTEGROWANY PAKIET USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH	47
3.3. Projekt strategiczny INFRASTRUKTURA I ZASOBY KADROWE JAKO EFEKTYWNY SYSTEM WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	56
3.4. Projekt uzupełniający CYFRYZACJA	59
3.5. Projekt uzupełniający INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA	61

4.	Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii	64
4.1.	System wdrażania strategii terytorialnej.....	64
4.2.	Struktura zarządzania strategią	65
4.2.1.	Komitety Sterujący	65
4.2.2.	Operator PPWLZR.....	66
4.2.3.	Zespół Operacyjny	66
4.2.4.	Kierownicy projektów	67
4.2.5.	Zespoły projektowe	68
4.3.	Procedury PPWLZR – aktualizacja strategii, rozszerzenie lub rezygnacja z udziału w Partnerstwie	68
4.3.1.	Aktualizacja Strategii	68
4.3.2.	Rozszerzenie lub rezygnacja z udziału w PPWLZR.....	69
4.3.3.	Udział Interesariuszy	69
5.	System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii	70
5.1.	Wskaźniki realizacji strategii.....	71
5.2.	Monitorowanie realizacji strategii.....	73
5.3.	Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych.....	74
6.	Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.....	76
6.1.	Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii.....	76
6.2.	Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii	77
6.3.	Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii.....	78
7.	Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych projektów.....	79
7.1.	Źródła finansowania projektów	80

Partnerstwo Północ województwa lubuskiego zawsze razem usytuowane jest w północno-wschodniej części województwa lubuskiego i graniczy od północy z województwem zachodnio-pomorskim a od wschodu z województwem wielkopolskim.



Wstęp

Prezentowana *Strategia terytorialna: Partnerstwo północ województwa lubuskiego zawsze razem (PPWLZR)* jest wynikiem pracy zespołu eksperckiego Związku Miast Polskich we współpracy z Radą Partnerstwa (RP) i Grupą Roboczą (GR) w ramach Projektu „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” (CWD), opracowana została w okresie styczeń-wrzesień 2021 roku.

Szczegółowy opis sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru PPWLZR został przedstawiony w *Raporcie diagnostycznym: Portret partnerstwa Północ województwa lubuskiego zawsze razem*,¹

¹ Raport diagnostyczny wraz załącznikami:

Załącznik nr 1 Matryca popytu i podaży usług na obszarze PPWLZR;

Załącznik nr 2 Raport z badania ankietowego mieszkańców obszaru PPWLZR;

Załącznik nr 3 Matryca celów operacyjnych członków PPWLZR;

Załącznik nr 4 Raport z badania ankietowego młodzieży obszaru PPWLZR;

Załącznik nr 5 Raport z badania ankietowego liderów obszaru PPWLZR.

1. Synteza diagnozy i założenia do strategii

1.1. Uwarunkowania prawne

Strategia terytorialna jest dokumentem nieobligatoryjnym sporządzonym w wyniku oddolnej inicjatywy członków PPWLZR w celu wzmocnienia współpracy terytorialnej na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru partnerstwa PPWLZR. Spełnia funkcję instrumentu wsparcia terytorialnego określone w art. 29 rozporządzenia ogólnego (UE, 2021/1060). Głównym założeniem prezentowanej Strategii jest jej ukierunkowanie na wybrane problemy i wyzwania rozwojowe obszaru *Partnerstwa Północ województwa lubuskiego zawsze razem*, nie ma ona charakteru horyzontalnego, lecz tematyczny/wybiórczy.

Szczegółowy opis sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru PPWLZR został przedstawiony w *Raporcie diagnostycznym: Portret partnerstwa Północ województwa lubuskiego zawsze razem*, który podobnie jak strategia jest wynikiem pracy zespołu eksperckiego Związku Miast Polskich we współpracy z Radą Partnerstwa (RP) i Grupą Roboczą (GR) w ramach Projektu „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” (CWD). Diagnoza opracowana została w oparciu o bogaty zasób źródeł zastanych (tzw. wtórnych) i wywołanych (tzw. pierwotnych) z wykorzystaniem narzędzi badawczych i analitycznych.

1.2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy

Podmiot realizacji Strategii terytorialnej stanowią członkowie Partnerstwa Północ województwa lubuskiego zawsze razem, czyli samorządy Dobiegniewa, Drezdenka, Starego Kurowa, Zwierzyna i powiatu strzelecko-drezdeneckiego.

Zakres przedmiotowy/przestrzenny strategii odnosi się do sposobu realizacji, stanowi społeczność obszaru PPWLZR i podmioty, na które zgodnie z kompetencjami samorządy PPWLZR mają wpływ.

1.3. PPWLZR i jego uwarunkowania rozwojowe

Podstawową przesłanką rozwoju Partnerstwa Północ województwa lubuskiego zawsze razem jest dobra wieloletnia współpraca na różnych polach aktywności ze zróżnicowanym spektrum jednostek samorządu terytorialnego. Jakość relacji i ścisła współpraca z innymi jednostkami administracyjnymi rozwijają zdolność do planowania i prowadzenia działań rozwojowych, które mają szczególne znaczenie w przypadku gmin zagrożonych trwałą marginalizacją borykających się ze złożonymi problemami. Zapewnia to wymianę doświadczeń i podjęcie działań naprawczych.

Administracyjnie partnerstwo położone jest na obszarze powiatu strzelecko – drezdeneckiego, który usytuowany jest w północno-wschodniej części województwa lubuskiego. W skład partnerstwa wchodzi cztery z pięciu gmin powiatu strzelecko – drezdeneckiego **Dobiegniew, Drezdenko, Stare Kurowo i Zwierzyn**, które łącznie stanowią **74,4 %** powierzchni powiatu zajmując **928,9 km²** obszaru (ryc. 1).

Ryc. 1. Szablon konturowy PPWLZR



Źródło: Opracowanie ZMP

Analizując sieć osadniczą PPWLZR uwagę przykuwa zróżnicowanie w zakresie liczby ludności pomiędzy poszczególnymi gminami oraz gęstością zaludnienia, wskazane cechy Partnerstwa są tożsame ze specyfiką regionu (niska gęstość zaludnienia 72 os./km²).

Na obszarze partnerstwa **zamieszkuje 32 016 osób** tj. **65,3 %** ludności powiatu (49 tys. mieszkańców), w tym 16 122 kobiet oraz 15 894 mężczyzn:

- Drezdenko – 17,1 tys., (najludniejsza gmina)
- Dobiegniew – 6,5 tys.,
- Stare Kurowo – 4,1 tys.,
- Zwierzyn – 4,3 tys.

Gęstość zaludnienia oscyluje w granicach 19-52 os./km², 19 os./km² w gminie Dobiegniew (miejsko-wiejskiej) i 52 os./km² w gminie Stare Kurowo (wiejskiej), świadczy to o nierównomiernym rozmieszczeniu ludności obszaru, które wynika w dużej mierze z uwarunkowań środowiskowych, gdyż na obszarze PPWLZR znajdują się cenne przyrodniczo tereny zalesione.

Uwarunkowania rozwoju regionalnego w znacznym stopniu implikują obecną sytuację społeczno-gospodarczą PPWLZR oraz determinują jednostki samorządowe do podejmowania współpracy w kluczowych obszarach mających znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania i jakości życia mieszkańców. Bezpośredni wpływ na rozwój obszaru partnerstwa mają: niski poziom innowacyjności i przyciągania kapitału, słaba dostępność infrastruktury cyfrowej, zmiany sytuacji na rynku pracy, niż demograficzny, migracje, starzenie się społeczeństwa. Obszar PPWLZR charakteryzują tożsame **problemy społeczno-gospodarcze** tj.:

- społeczno-gospodarcze: migracja, niska liczebność i gęstość zaludnienia, starzenie się społeczeństwa, wysokie bezrobocie, dominują małe i średnie przedsiębiorstwa, brak uprzemysłowienia,
- przestrzenne: wykluczenie komunikacyjne, ograniczenia natury prawnej na obszarach chronionych.

Z tej perspektywy **obszar PPWLZR** (zwłaszcza jego północna część) charakteryzuje się wysokim (na tle kraju i regionu) natężeniem cech problemowych, przede wszystkim w sferze społecznej, ale i ekonomicznej. Został zakwalifikowany do **obszarów problemowych** (gmina **Dobiegniew**), **zmarginalizowanych** w dwóch kategoriach, jako **społeczny obszar problemowy** oraz **obszar transformacji społeczno-gospodarczej** (powstał w wyniku transformacji politycznej po 1989 r.). Dodatkowo pozostałe gminy Drezdenko, Stare Kurowo i Zwierzyn na poziomie regionalnym zostały wskazane jako gminy z utrudnionymi warunkami rozwoju.

PPWLZR odpowiada na potrzeby rozwojowe obszaru poprzez zacieśnianie współpracy, której głównym założeniem jest podejmowanie wspólnych działań w celu właściwego rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych, wykorzystania szans rozwojowych, a przez to wzmocnienia potencjału endogennego oraz zwiększenia atrakcyjności i konkurencyjności całego obszaru. Dlatego dążąc do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru z poszanowaniem jego walorów środowiska przyrodniczego, PPWLZR musi wziąć pod uwagę zintegrowane podejście, czyli uwzględniać wewnętrzne czynniki i powiązania funkcjonalne w obszarze partnerstwa, jak i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe poza nim.

1.4. Powiązania funkcjonalne oraz wiodące funkcje na obszarze partnerstwa

Obszar PPWLZR wykazuje duży stopień spójności dzięki swoistej samowystarczalności usługowej, jak i sile wzajemnych powiązań funkcjonalnych pomiędzy gminami (z uwzględnieniem interakcji wewnątrz partnerstwa, jak i z sąsiednimi jednostkami regionalnymi). Gminy Dobiegniew i Drezdenko to gminy miejsko-wiejskie natomiast gminy Stare Kurowo i Zwierzyn to gminy wiejskie, sąsiadują ze sobą. Drezdenko i Dobiegniew zostały zakwalifikowane do gmin o rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (turystyka oraz funkcje wielkopowierzchniowe, w tym przemysł wydobywczy). Stare Kurowo to gmina, w której rozwija się rolnictwo i przemysł, dodatkowo w skali kraju zakwalifikowana została do gmin o ekstensywnym sposobie zagospodarowania, w której przeważają funkcje leśne i ochrony przyrody. Zwierzyn jest gminą wiejską, z umiarkowanie rozwiniętą funkcją rolniczą. Drezdenko jako największa gmina koncentruje potencjał społeczny i gospodarczy Partnerstwa, a dzięki licznym powiązaniom funkcjonalno-przestrzennym przekazuje impulsy rozwojowe na sąsiednie gminy. Realizacja badań ankietowych mieszkańców² oraz wójtów i burmistrzów posłużyła do ich identyfikacji. W ocenie społeczności obszaru **jakość życia mieszkańców PPWLZR jest wysoka**, ich potrzeby życiowe są zaspokajane (opieka zdrowotna i społeczna, edukacja, usługi opiekuńczo-wychowawcze (zarówno dzieci, jak i osób starszych), administracyjne, społeczne, kulturalne, sportowo-rekreacyjne).

² Łącznie w badaniu wzięło udział 1258 mieszkańców obszaru PPWLZR, z czego 804 wypełniło ankietę do końca. Najaktywniejsi byli mieszkańcy Dobiegniewa (63%), Drezdenka (20%), znacznie mniej respondenci gmin Zwierzyna (9%) i Starego Kurowa (8%) – Załącznik nr 2 Raport z badania mieszkańców obszaru PPWLZR.

Partnerstwo jest obszarem spójnym, w dużej mierze samowystarczalnym. Autonomia gmin jest wysoka, dostarczają podstawowe usługi na terenie PPWLZR. Na obszarze partnerstwa funkcjonują Kluby Seniora, Ochotnicze Straże Pożarne, kluby sportowe, organizacje pozarządowe, Centra Integracji Społecznej, Ośrodki Społeczne, co dodatkowo wzmacnia obszar funkcjonalnie. Gminy podejmują wspólne działania mające na celu zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości życia np. wspólna gospodarka odpadami, wykorzystanie potencjału przyrodniczego w celach rekreacyjno-sportowych i rozwoju kultury. PPWLZR zaspokaja również potrzeby związane ze specjalistyczną opieką zdrowotną, edukacją ponadpodstawową, usługami handlowymi, prawnymi, bankowymi i finansowymi. Są one dostępne w Drezdenku i mieście powiatowym, mieszkańcy korzystają z nich również poza obszarem partnerstwa, w stolicach własnego i sąsiedniego regionu.

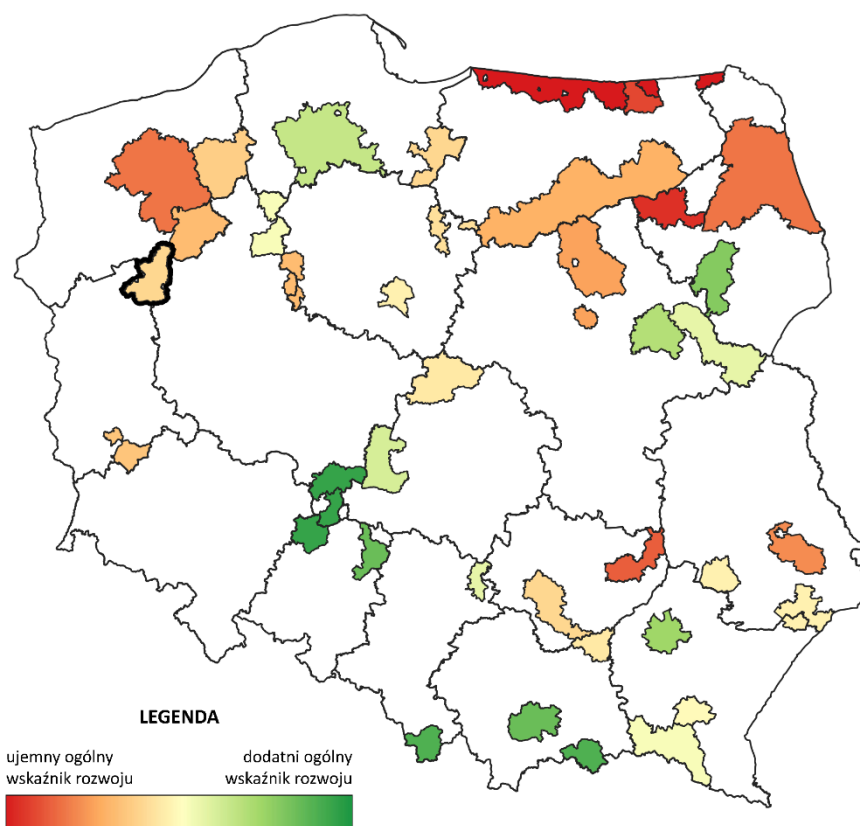
Zidentyfikowane powiązania funkcjonalne obszaru PPWLZR znajdują swoje odzwierciedlenie w licznych wieloletnich sformalizowanych i luźnych układach współpracy wewnątrz partnerstwa i poza nim, z innymi kluczowymi jednostkami samorządowymi w kraju, jak i za granicą oraz interesariuszami. Wskazuje to z jednej strony na wysoki poziom dojrzałości partnerstwa do współpracy w wymiarze instytucjonalnym i społecznym, a z drugiej na dużą otwartość i potencjał podmiotów występujących w obszarze partnerstwa do rzeczywistej współpracy. Partnerstwo zawiązało się w oparciu o wieloletnie i wielopoziomowe relacje partnerów, którzy od wielu lat podejmują współpracę w zróżnicowanym, szerokim spektrum tematycznym i podmiotowym. W przypadku PPWLZR występuje duża gotowość podmiotów do współpracy instytucjonalnej. Plany współpracy i wcześniejsze rozmowy w tym zakresie sformalizowane zostały podpisaniem **Porozumienia Terytorialnego**. PPWLZR uzyskało poparcie władz regionalnych, a obszar partnerstwa został objęty zakresem wsparcia wiejskich **Obszarów Strategicznej Interwencji**.

1.5. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej

W celu wskazania poziomu rozwoju i bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej partnerstwa w pierwszej kolejności wyznaczony został ogólny wskaźnik rozwoju PPWLZR, a następnie przeprowadzona została analiza w trzech wymiarach społecznym, gospodarczym, środowiskowo-przestrzennym, dzięki czemu wskazany został faktyczny, kompleksowy obraz endogenicznych potencjałów i deficytów obszaru oraz każdej z analizowanych jednostek.

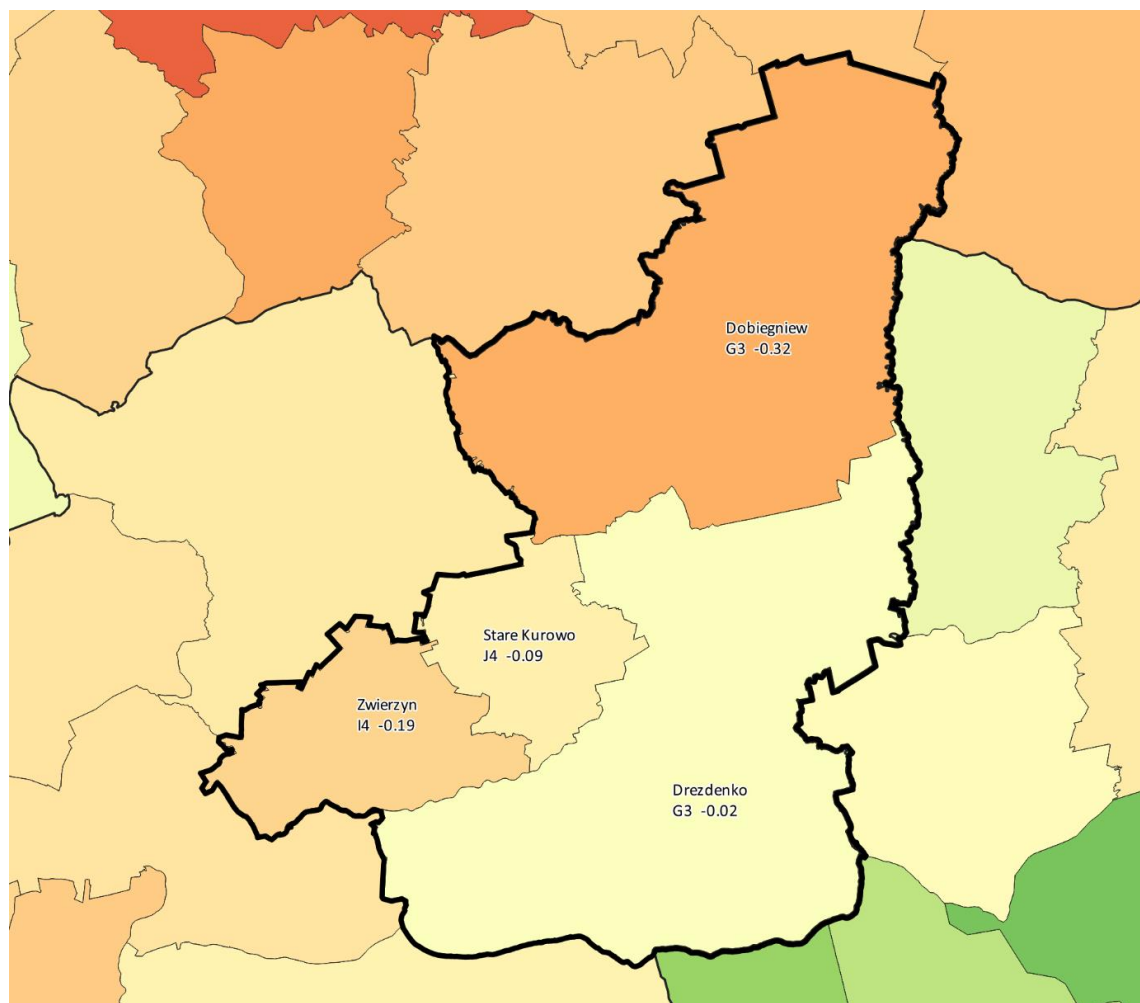
Dystans rozwojowy PPWLZR jest widoczny i pogłębia się w większości sfer społeczno-gospodarczych. Biorąc pod uwagę wewnętrzne zróżnicowanie obszaru najbardziej zapóźnioną gminą jest Dobiegniew, najlepiej rozwiniętą Drezdenko, w przypadku dwóch pozostałych Stare Kurowo jest bardziej rozwojowe niż Zwierzyn.

Ryc. 2. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa



Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Ryc. 3 Ogólny wskaźnik rozwoju gmin w partnerstwie za rok 2019



Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Ryc. 4. Wskaźnik rozwoju w obszarach w latach 2015 -2019



Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitor Rozwoju Lokalnego

Ryc. 5. Analiza składowych obszarów ogólnego wskaźnika rozwoju

Negatywny trend rozwojowy utrzymuje się w większości z obszarów

- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy
- sytuacja materialna mieszkańców
- ład i struktura przestrzenna obszaru
- poziom bezpieczeństwa
- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)
- demografia
- rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej
- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie

Obszary o pozytywnym trendzie rozwojowym

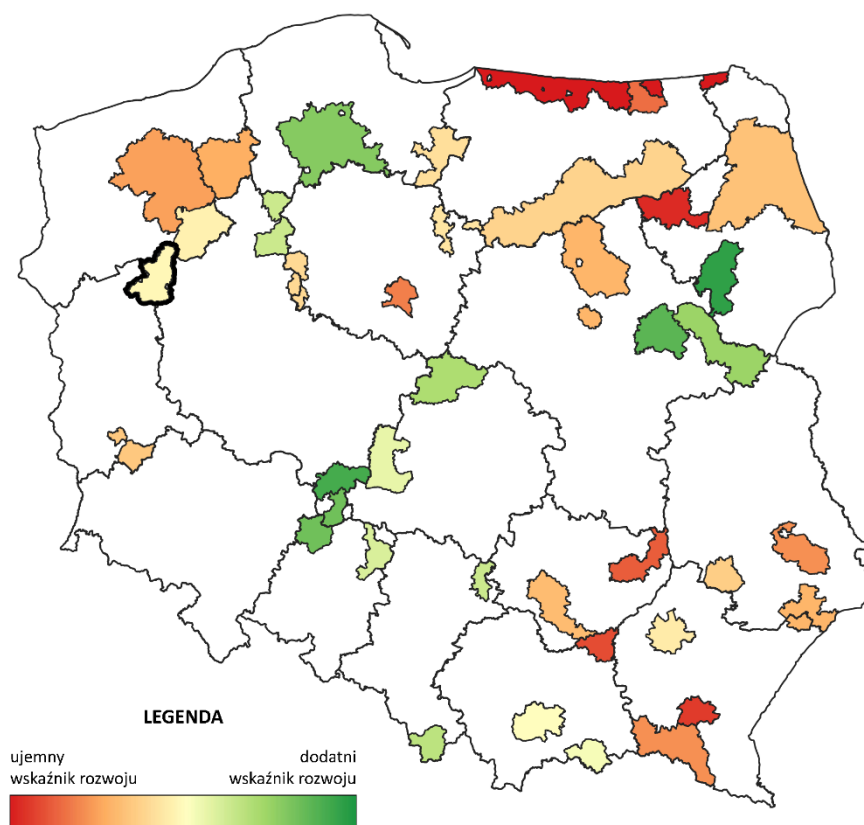
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)
- lokalne środowisko przyrodnicze
- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury

Źródło: Opracowanie własne ZMP

1.5.1. Obszar PPWLZR w wymiarze gospodarczym

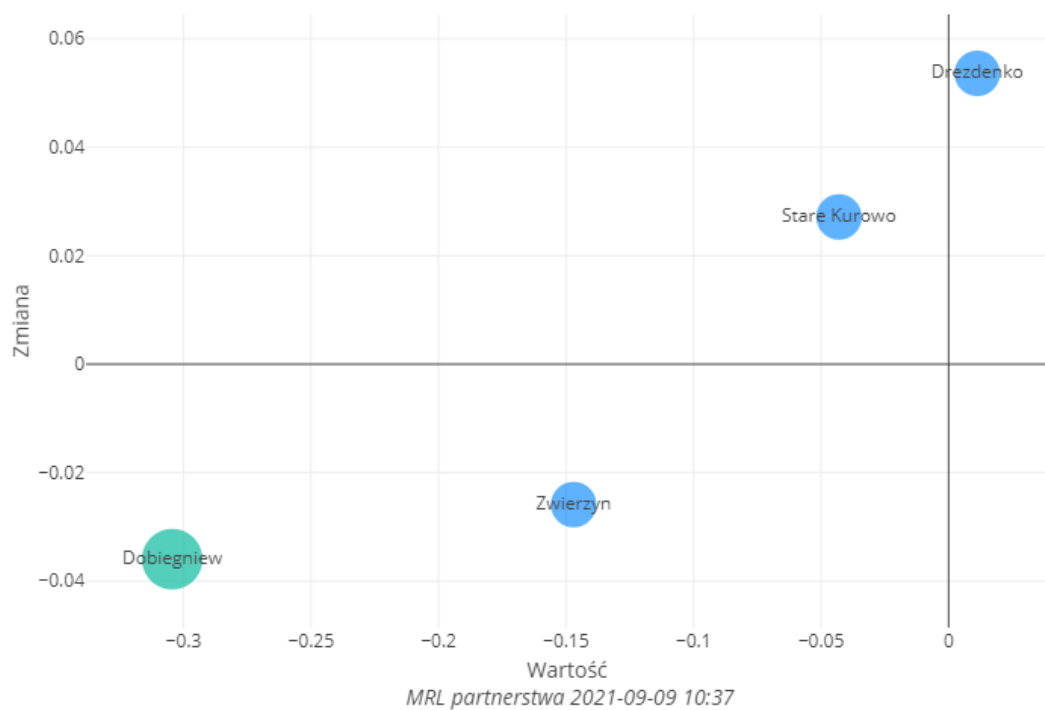
PPWLZR nie ma wysokiego potencjału rozwoju, w ostatnich latach sytuacja uległa pogorszeniu. Niekorzystne uwarunkowania w obszarze gospodarczym uwiadcniają się w dużym zróżnicowaniu wewnętrznym w odniesieniu do rynku pracy, sytuacji materialnej mieszkańców i potencjału konkurencyjności lokalnej gospodarki. Drezdenko ma największy potencjał rozwoju gospodarczego, Stare Kurowo i Zwierzyn mają niski poziom konkurencyjności, jednak dynamika zmian jest dodatnia, co wskazuje na poprawę sytuacji. Dobiegniew charakteryzuje się ujemną wartością wskaźnika i dynamiką zmian, świadczy to o potrzebie wdrożenia działań mających na celu aktywizację potencjału gospodarczego w całym partnerstwie, w szczególności w Dobiegniewie.

Ryc. 6. Gospodarczy wskaźnik rozwoju partnerstwa



Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Ryc. 7. Gospodarczy wskaźnik rozwoju gmin w ramach partnersatwa



Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Uwarunkowania rozwoju obszaru PPWLZR w sferze rozwoju gospodarczego: Obszar o niskim poziomie rozwoju gospodarczego - konieczność pobudzenia wzrostu gospodarczego

Obszar PPWLZR wykazuje pozytywną tendencję zmian w zakresie wzrostu przedsiębiorczości, jednak w odniesieniu do zasobów niezbędnych do jej prowadzenia sytuacja pomimo systematycznej poprawy w dalszym ciągu jest niekorzystna. Konkurencyjność i zdywersyfikowana struktura podmiotów gospodarczych jest niska a dostępność usług doradczych i finansowych w tym zakresie maleje, co wymaga interwencji ze strony PPWLZR.

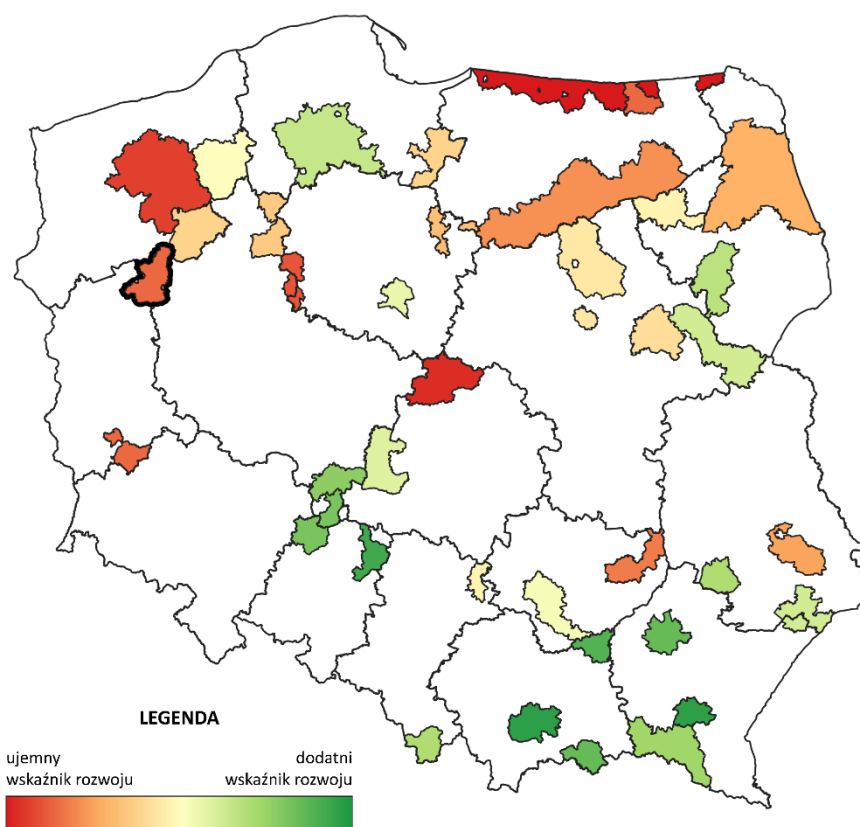
PPWLZR cechuje negatywny trend zmian w zakresie rynku pracy na który wpływają wysoki poziom bezrobocia, niska dostępność wykwalifikowanej siły roboczej, ofert pracy i ich jakość oraz emigracja zarobkowa. Jednak w ostatnich latach wzrost dochodów publicznych był widoczny, to poprawa koniunktury gospodarczej przekłada się na podniesienie udziału dochodów własnych w dochodach ogółem gmin, a także na aktywną politykę inwestycyjną na obszarze partnerstwa. Wyraźny wzrost wydatków majątkowych na projekty dofinansowywane ze środków Unii Europejskiej, świadczy o aktywności i skuteczności członków PPWLZR w tym zakresie.

Najkorzystniejsza sytuacja występuje w zakresie finansów lokalnych, które wykazują tendencję wzrostową i satysfakcjonującą dynamikę zmian. Sytuacja finansowa PPWLZR ulega ogólnej poprawie i może stanowić podstawę rozwojową dla partnerstwa. Jednak bieżąca sytuacja wywołana pandemią COVID-19 potencjalnie zmieni dotychczasowe uwarunkowania i wywrze negatywny wpływ na dochody lokalne gmin. Dlatego PPWLZR musi zagwarantować efektywne zarządzanie w kwestiach społecznych, fiskalnych i inwestycyjnych, aby przeciwdziałać negatywnemu wpływowi pandemii na gospodarkę obszaru.

1.5.2. Obszar PPWLZR w wymiarze społecznym

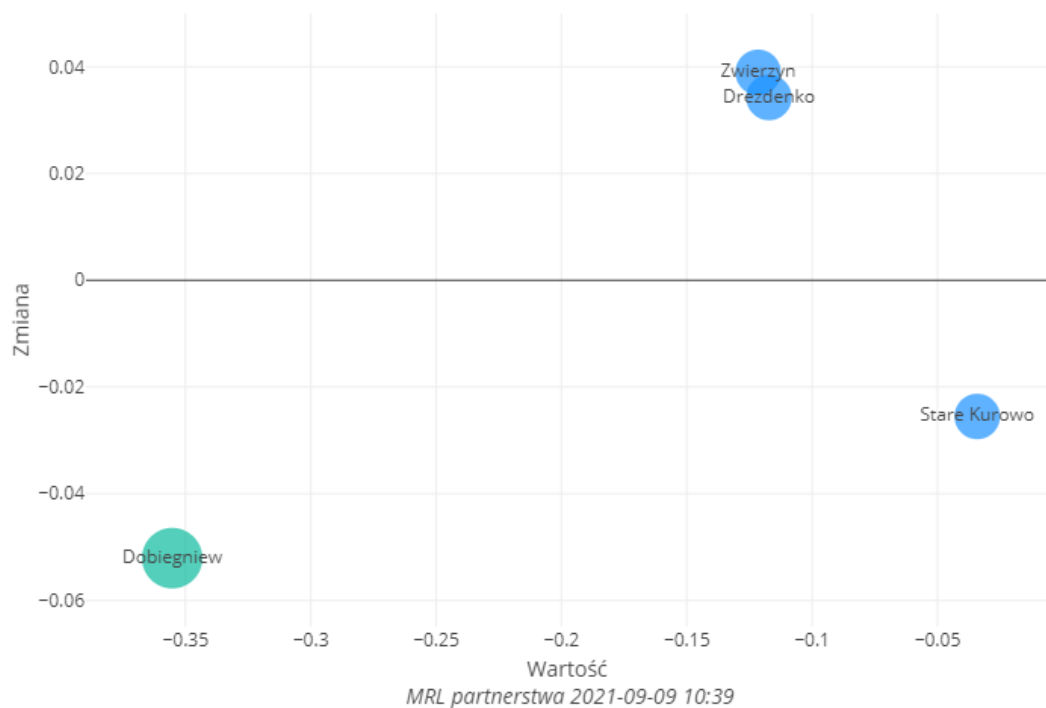
Sytuacja PPWLZR w wymiarze społecznym jest niekorzystna i nie ulega poprawie (w latach 2015 – 2019). Analiza **obszaru społecznego** wykazała, że poza zwiększeniem dostępności usług, co znajduje odzwierciedlenie w opinii mieszkańców, żaden z pozostałych aspektów rozwoju społecznego nie jest rozwijany (w zasobach instytucjonalnych i kapitale społecznym gminy, poziomie bezpieczeństwa, dostępności zasobów mieszkaniowych i demografii). PPWLZR stoi przed koniecznością zidentyfikowania i wdrożenia działań związanych z nowymi formami i sposobami wsparcia tego obszaru.

Ryc. 8. Społeczny wskaźnik rozwoju Partnerstwa



Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Ryc. 9. Społeczny wskaźnik rozwoju gmin w ramach partnersatwa



Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Uwarunkowania rozwoju obszaru PPWLZR w sferze rozwoju społecznego: Zmieniająca się struktura demograficzna obszaru PPWLZR – konieczność przeciwdziałania i adaptacji

Globalny charakter przemian procesów demograficznych zachodzących w całej Europie, kraju i regionie powoduje zmiany struktury demograficznej w Partnerstwie, które są w dużej mierze efektem niekorzystnych trendów starzenia się społeczeństwa, niskiego wskaźnika urodzeń, ruchu naturalnego ludności oraz migracji. Skala i natężenie tych zjawisk mają wpływ m.in. na stan i strukturę ludności, rynek pracy czy, system oświaty, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Zjawiska takie jak odpływ ludności, szybkie starzenie się społeczeństwa i niski poziom zastępowalności młodego pokolenia zagraża korzystnej strukturze wiekowej siły roboczej obszaru PPWLZR. Następstwem zmieniających się uwarunkowań będzie niedobór siły roboczej, zmniejszona baza podatkowa i rosnące koszty świadczenia usług publicznych.

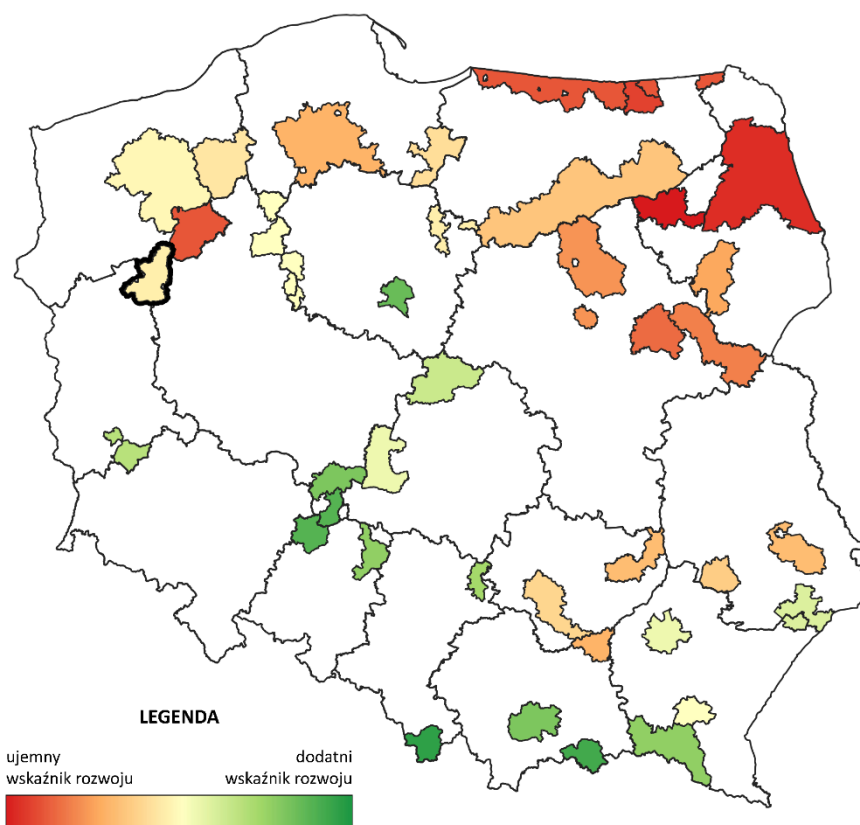
Zmiana struktury demograficznej PPWLZR przejawia się poprzez systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym i jednocześnie spadek populacji w wieku przedprodukcyjnym, które wskazują na starzenie się społeczeństwa. Stanowi to efekt niskiej dzietności i wydłużenia przeciętnego czasu trwania życia.

PPWLZR realizuje już działania na rzecz zwiększenia dostępu do usług dla osób starszych. W przyszłości należy skupić się na zapewnieniu dostępności odpowiedniego poziomu opieki medycznej oraz usług opiekuńczych (np. domów opieki, domów dziennego pobytu). Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu tworzenie i popularyzację działań (edukacyjnych, z zakresu kultury i in.) umożliwiających aktywne starzenie się na rzecz ograniczenia wykluczenia lub marginalizacji społecznej osób starszych będzie niezbędne. Ponadto istnieje potrzeba prowadzenia spójnej i racjonalnej polityki prorodzinnej przeciwdziałającej niskiemu przyrostowi naturalnemu oraz dostosowania systemu edukacji do zmieniających się uwarunkowań demograficznych. Sytuacja demograficzna obszaru ma wpływ zarówno na uwarunkowania społeczne, jak i gospodarcze, dlatego jej zmiana zdeterminuje i wyznaczy główne zadania i działania bieżącej i przyszłej polityki społeczno-gospodarczej PPWLZR.

1.5.3. Obszar PPWLZR w wymiarze środowiskowym

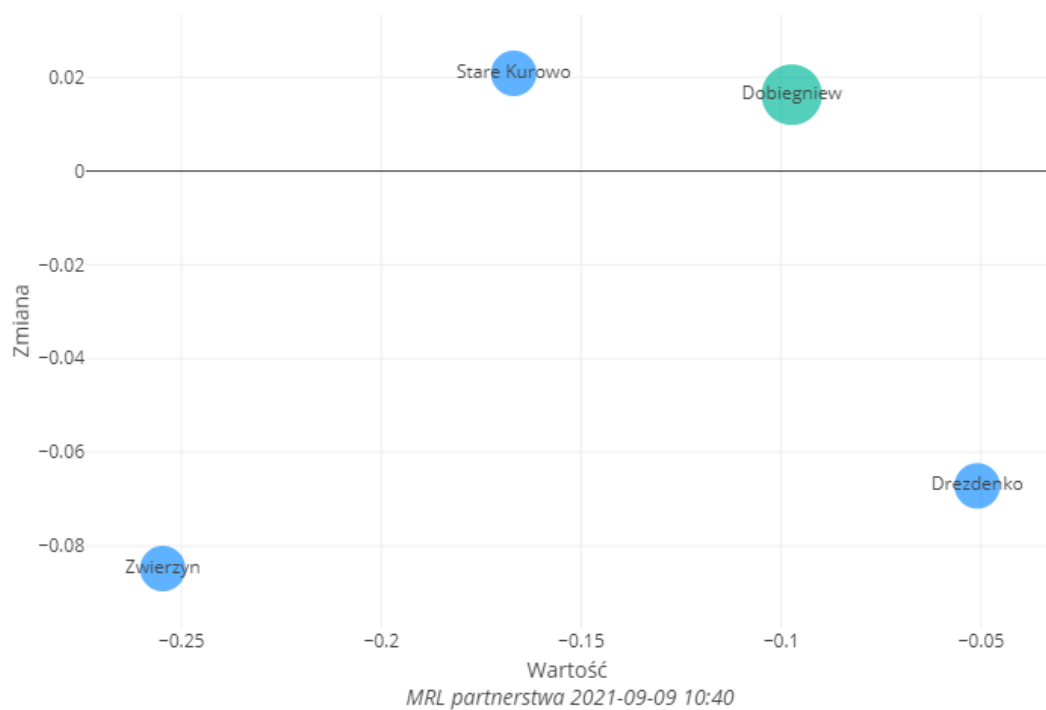
Obszar PPWLZR wyróżnia się na tle kraju ze względu na istniejące na jego obszarze cenne walory przyrodnicze i krajobrazowe, związane m.in. z ponadprzeciętną lesistością (obecnością kompleksów leśnych: Puszczy Noteckiej i Drawskiej oraz wysokim odsetkiem powierzchni cennych przyrodniczo (obszarów chronionych). Istniejący potencjał przyrodniczo-kulturowy nie jest jednak w pełni wykorzystany, co jest konsekwencją m.in. nieuregulowanej sytuacji planistycznej obszaru i braku dostępności komunikacyjnej.

Ryc. 10. Środowiskowy wskaźnik rozwoju partnerstwa



Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Ryc. 11. Środowiskowy wskaźnik rozwoju gmin w ramach partnersatwa



Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Uwarunkowania rozwoju obszaru PPWLZR w sferze środowiskowej: Obszar cenny przyrodniczo - konieczność zachowania potencjału środowiska przyrodniczo - kulturowego oraz przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu

Pogłębiona analiza potencjału środowiskowego, przestrzennego i komunikacyjnego potwierdziła, że obszar PPWLZR cechują znaczne i cenne zasoby przyrodnicze, którym towarzyszy niska dostępność komunikacyjna i nieuregulowana sytuacja planistyczna obszaru.

Do najważniejszych potencjałów Partnerstwa należą zasoby środowiska naturalnego, zabytki kultury i lokalny folklor, a także potencjalnie rolnictwo ekologiczne. Formą rozwoju najczęściej wskazywaną przez mieszkańców i przedstawicieli lokalnych instytucji jest turystyka i agroturystyka, która oferuje elastyczną formę prowadzenia zróżnicowanej działalności (szczególnie istotne w kontekście sezonowości ruchu turystycznego). Wymienione atrakcje łączą liczne wyznaczone trasy turystyczne, istnieje baza noclegowa różnego rodzaju, urządzono wiele plaż, stref rekreacji.

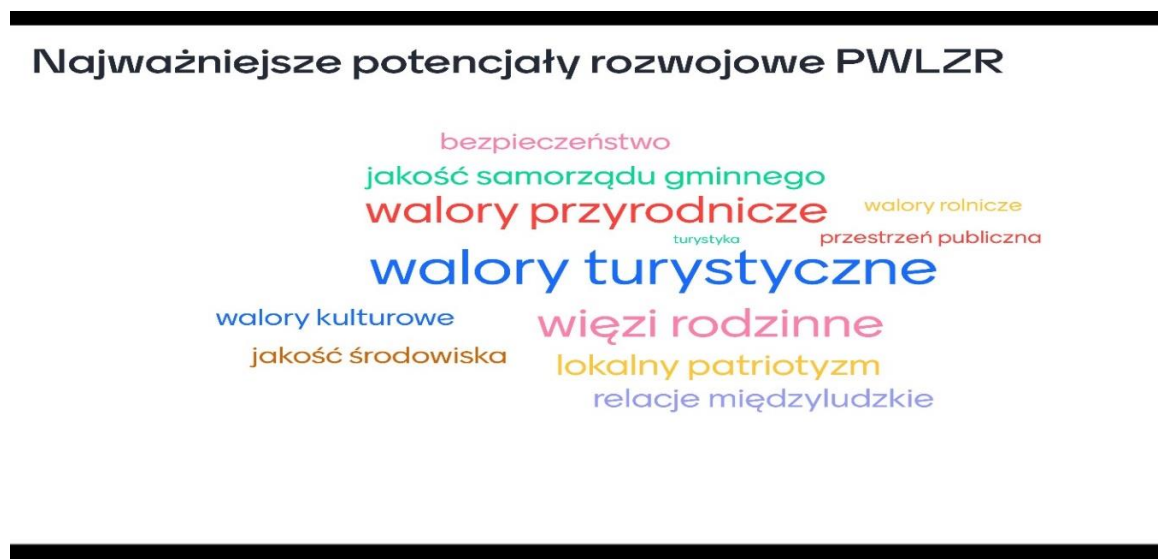
Jednak na obszarze PPWLZR turystyka w dalszym ciągu postrzegana jest jako niedostatecznie wykorzystany potencjał rozwoju terytorium i poprawy, zarówno sytuacji społeczno-ekonomicznej, jak też jakości życia społeczności. W obecnej sytuacji niewystarczający rozwój tego sektora stanowi barierę rozwojową.

Dlatego brak właściwego wykorzystania uwarunkowań do rozwoju turystyki (zwłaszcza turystyki aktywnej), nie stanowi impulsu dynamizującego do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru, ze względu na brak rozwiniętej infrastruktury turystycznej, zwłaszcza bazy noclegowej.

1.6. Potencjały obszaru partnerstwa

Zidentyfikowanie kluczowych potencjałów rozwojowych partnerstwa odbyło się w oparciu o posiadane zasoby, oferowane produkty i usługi, które przynoszą lub mogą przynieść korzyści bezpośrednie (dochody) lub pośrednie poprzez wytworzenie wartości dodanej dla mieszkańców i interesariuszy.

Ryc. 12. Najważniejsze potencjały PPWLZR



Źródło: Opracowanie ZMP z wykorzystaniem Mentimeter.

Kluczowe potencjały rozwoju obszaru PPWLZR:

- **walory przyrodniczo-turystyczne** - bogactwo fauny i flory, korzystny klimat,
- **dziedzictwo kulturowe** - bogata historia i zachowane zabytki

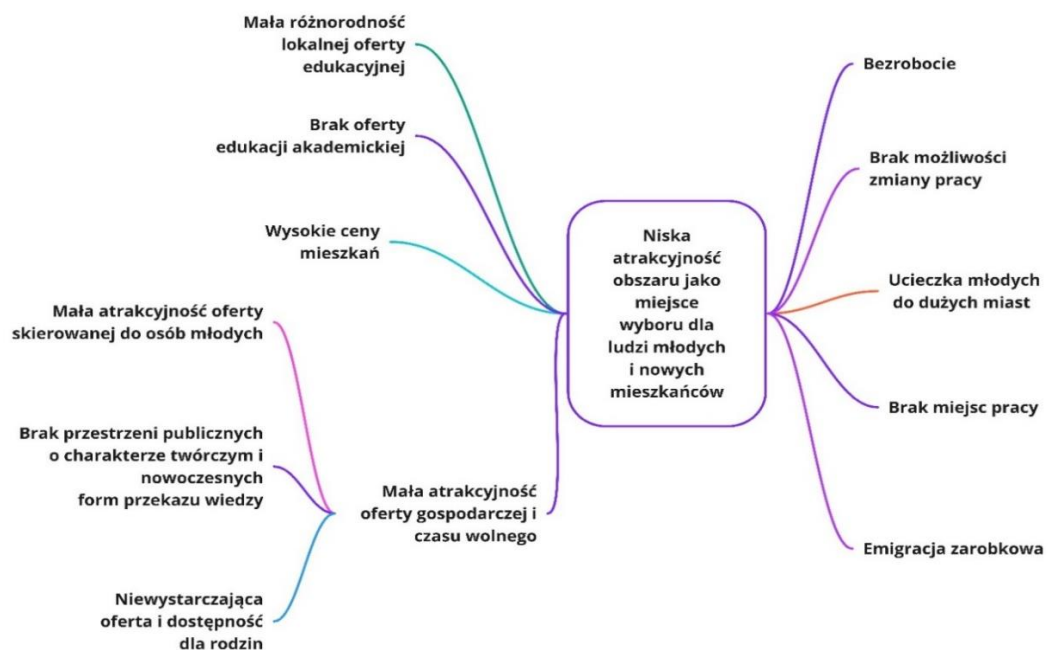
Wykorzystanie szans rozwojowych związanych z tymi przewagami stanowi jedno z najważniejszych wyzwań stojących przed Partnerstwem.

1.7. Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa

Wskazane poniżej 3 z 5 obszarów: *niski poziom rozwoju gospodarczego, atrakcyjność lokalnych ofert pracy i atrakcyjność obszaru jako miejsca zamieszkania* nawiązują do najistotniejszych problemów PPWLZR, jakimi są *starzenie się ludności i wyludnianie obszaru* (ryc.14, ryc. 15) oraz ich skutki dla rynku pracy i usług publicznych; pozostałe nawiązują natomiast do niewykorzystanego potencjału przyrodniczo-kulturowego (ryc.16).

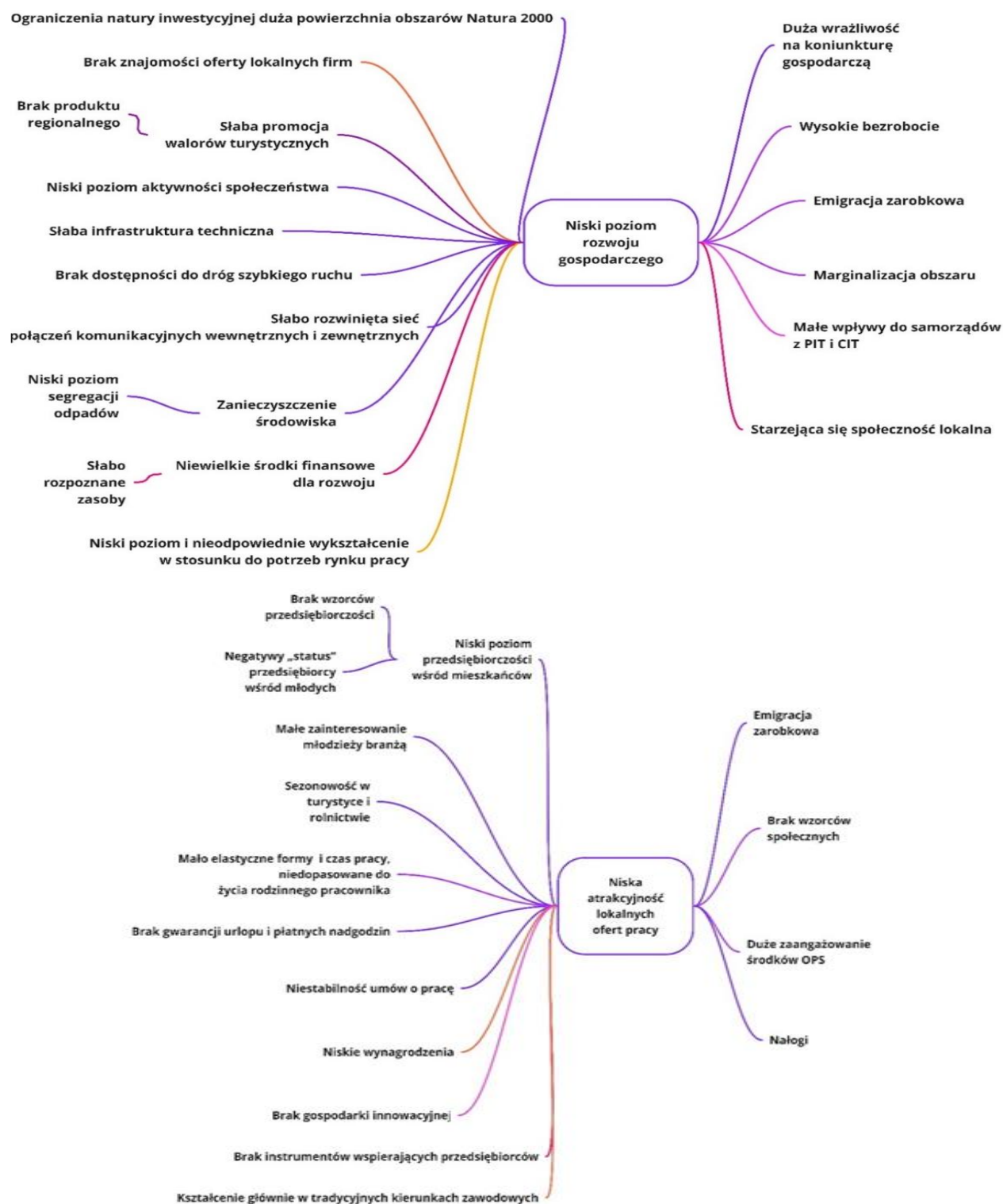
- ❖ Kluczowe problemy: *starzenie się ludności i wyludnianie obszaru*
 - ➔ niska atrakcyjność obszaru jako miejsce wyboru dla ludzi młodych i nowych mieszkańców;
 - ➔ niski poziom rozwoju gospodarczego;
 - ➔ niska atrakcyjność lokalnych ofert pracy;
- ❖ Kluczowy problem: *niewykorzystanie potencjału przyrodniczo-kulturowego*
 - ➔ niski poziom wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego jako elementu rozwoju lokalnego;
 - ➔ niski stopień wykorzystania potencjału turystycznego.

Ryc. 13. Niska atrakcyjność obszaru jako miejsce zamieszkania



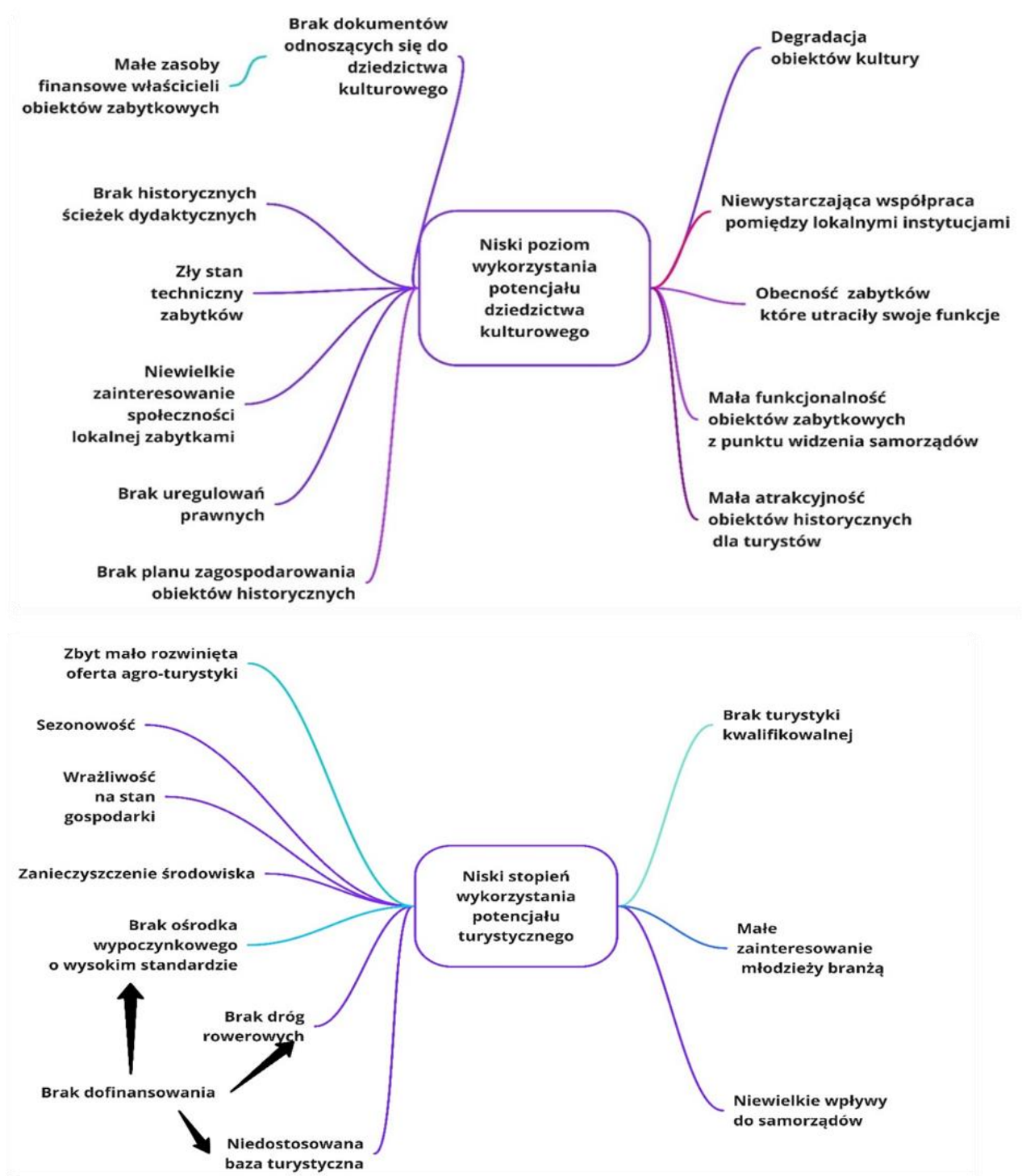
Źródło: Opracowanie własne ZMP

Ryc. 14. Niski poziom rozwoju gospodarczego i atrakcyjności lokalnych ofert pracy obszaru



Źródło: Opracowanie własne ZMP

Ryc. 15. Niski poziom wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego obszaru PPWLZR



Źródło: Opracowanie własne ZMP

1.8. Determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa

Ryc. 16. Determinanty rozwoju PPWLZR

	MŁODZIEŻ	MIESZKAŃCY	LIDERZY
PPWLZR jako miejsce do życia	dobrze: 44% niedobre: 27% nie wiadomo: 15%	dobrze: 44% niedobre: 18% nie wiadomo: 12%	dobrze: 69% niedobre: 3% nie wiadomo: 0%
Atuty	więzi rodzinne, relacje międzyludzkie, bezpieczeństwo, jakość środowiska, walory turystyczne	jakość środowiska, więzi rodzinne, relacje międzyludzkie, bezpieczeństwo i lokalny patriotyzm, jakość przestrzeni publicznej i pracy samorządu gminnego	jakość środowiska i atrakcyjność turystyczna, relacje międzyludzkie, warunki dla działalności rolniczej, jakości przestrzeni publicznej, jakość samorządu gminnego
Deficyty	rynek pracy / zarobki, możliwości dalszej nauki, skomunikowanie obszaru, warunki prowadzenia firmy, słaba oferta kulturalna i rozrywkowa	rynek pracy / zarobki, możliwości dalszej nauki, skomunikowanie obszaru, transport, oferta usług społecznych dla mieszkańców i oferta rynkowa dla firm, warunki prowadzenia firmy	rynek pracy / zarobki, skomunikowanie, transport zbiorowy, możliwości dalszej nauki, oferta usług społecznych, oferta kulturalno-rozrywkowa

Źródło: Opracowanie własne ZMP

Po wskazaniu potencjałów i deficytów obszaru PPWLZR powyżej wskazano czynniki, które w procesie rozwoju mogą w największym stopniu wzmacniać lub osłabiać potencjały partnerstwa oraz pogłębiać lub przyczyniać się do eliminowania problemów. Determinanty rozwoju to zatem elementy, które mogą pozytywnie lub negatywnie wpływać na potencjał rozwoju poszczególnych członków i całego partnerstwa. Rycina 17 przedstawia wyniki badań mieszkańców, młodzieży i liderów,

z których wyłania się spójny obraz postrzegania obszaru PPWLZR oraz wspólnych poglądów w odniesieniu do najistotniejszych atutów i deficytów tego obszaru.

Wszyscy respondenci obszaru PPWLZR byli zgodni wskazując pozytywne aspekty rozwoju obszaru PPWLZR. Do najistotniejszych z nich zaliczyli więzi rodzinne i relacje międzyludzkie, bezpieczeństwo, jakość środowiska i walory turystyczne. Mieszkańcy i liderzy dodatkowo podkreślili znaczenie jakości pracy samorządu gminnego i jakości zagospodarowywania i chronienia przestrzeni publicznych. Dla tych ostatnich istotne były również warunki prowadzenia i rozwijania działalności rolniczej.

Do głównych czynników osłabiających rozwój i pogłębiających problemy obszaru PPWLZR wszyscy respondenci zaliczyli obecną trudną sytuację na rynku pracy i niski poziom wynagrodzeń, ograniczone możliwości dalszej nauki dla młodzieży, brak właściwego skomunikowania obszaru, komunikacji zbiorowej i warunków do rozwoju transportu. Oferta usług społecznych i kulturalno-rozrywkowych jest niewystarczająca, a warunki do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej są niekorzystne.

1.9. Kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej interwencji i współpracy

Przeprowadzona analiza jakościowa i ilościowa PPWLZR potwierdziła, że obszar cechuje się wewnętrznym zróżnicowaniem, boryka z wieloma problemami społecznymi i gospodarczymi, które stanowią istotne bariery jego rozwoju i utrudniają zmniejszenie dystansu dzielącego go od lepiej rozwiniętych obszarów województwa lubuskiego. Efektem zdiagnozowania istniejących uwarunkowań rozwojowych, sieci powiązań i zależności wewnątrz partnerstwa oraz uwzględnienia wpływu kluczowych determinant rozwoju (wewnętrznych i zewnętrznych) było zdefiniowanie kluczowych wyzwań dla obszaru i potencjalnych kierunków działania (tab.1), które realizowane wspólnie, przyniosą nie tylko większe korzyści, ale pozwolą również na właściwe wykorzystanie potencjału obszaru i przezwyciężenie barier rozwojowych. Wskazanie wspólnych celów działania, podjęcie współpracy w określonych kierunkach przyczyni się do rozwiązania najistotniejszych problemów obszaru PPWLZR oraz wzmocnienia i rozwoju kluczowych produktów partnerstwa, a w konsekwencji rozwoju jego potencjału.

Tabela 1. Wyzwania i kluczowe kierunki interwencji obszaru PPWLZR

WYZWANIA	KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI
Wzmocnienie rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem skutków zmian demograficznych	✓ Wsparcie integracji i współpracy sektora gospodarczego
	✓ Aktywna polityka proinwestycyjna
	✓ Poprawa dostępności terytorium (technologie informacyjno-komunikacyjne, cyfryzacja), poprawa ładu przestrzennego
Zapewnienie atrakcyjności osiedleńczej w warunkach starzejącej się populacji	✓ Opracowanie i wdrożenie lokalnej polityki prorodzinnej i mieszkaniowej
	✓ Doskonalenie świadczenia usług publicznych (edukacyjnych, kulturalnych, zdrowotnych, społeczno-opiekuńczych), w tym rozwój lokalnych specjalizacji i standaryzacja, optymalizacja świadczenia usług
	✓ Poprawa zagospodarowania przestrzeni i wyposażenia obiektów publicznych
	✓ Poprawa dostępności terytorium, w tym infrastruktury drogowej, kolejowej w powiązaniu z miejscami pracy i zamieszkania, lepsze, pewniejsze powiązania transportowe, w tym transportem zbiorowym (wraz z elastycznymi formami kształtowania usług transportowych)
Rozwój gospodarki zielonej z poszanowaniem zasobów przyrodniczo-kulturowych i zmian klimatu	✓ Rozwój turystyczno-rekreacyjny/ turystyka aktywna
	✓ Opieka i wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego/ rozwój tradycji ludowej
	✓ Wspólny i spójny marketing/ sieciowanie usług turystycznych/ tworzenie nowych produktów turystycznych
	✓ Wyspecjalizowane rolnictwo/produkty regionalne
	✓ Rozwój gospodarki komunalnej (infrastruktura, usługi) w celu ochrony środowiska
	✓ Rozwój gospodarki niskoemisyjnej

2. Cele rozwojowe obszaru partnerstwa

Priorytetem dla wzmocnienia rozwoju lokalnego powinno być funkcjonalne i terytorialne podejście oraz zacieśnianie więzi, dlatego współpraca ma kluczowe znaczenie dla członków PPWLZR. Usieciwienie pozwoli na wspólne wykorzystanie potencjału swojego sąsiedztwa i stworzenie możliwie dobrych warunków do życia dla swoich mieszkańców. PPWLZR postrzegane jest jako centrum funkcjonalnie powiązanego, wspólnego terytorium o dużym potencjale rozwojowym, którego wykorzystanie będzie możliwe dzięki wzmocnieniu więzi partnerskich poprzez podejmowanie wspólnych działań i przedsięwzięć. Określenie wyraźnej wizji rozwoju obszaru pozwoli na zdefiniowanie celów rozwojowych partnerstwa.

PPWLZR zdefiniowało główne priorytety swojej działalności, określiło wizję oraz 3 cele rozwojowe, których realizacja zapewni wzmocnienie potencjału wzrostu społeczno-gospodarczego obszaru z poszanowaniem jego walorów przyrodniczo-kulturowych oraz stanowi odpowiedź na zidentyfikowane problemy. Zintegrowane podejście do rozwoju pozwoli sprostać wyzwaniom i przyczyni się do wykorzystania szans rozwojowych terytorium PPWLZR.

Cel nadrzędny jest oparty o kluczowe wartości wokół których zawiązało się i chce działać partnerstwo, stanowi wizję rozwoju i pozostanie niezmienny w całym okresie realizacji strategii.

2.1. WIZJA PPWLZR 2030: PARTNERSTWO ZDROWO POWIĄZANE

Terytorium PPWLZR jest rozpoznawalnym na szczeblu lokalnym i krajowym obszarem, dynamicznie rozwijającym się gospodarczo, wykorzystującym potencjał przyrodniczo-kulturowy oraz możliwości płynące z lokalnego rynku i potencjału lokalnej społeczności wspierającej postępowe, zdrowe, bezpieczne i przyjazne środowisku działania. Dzięki którym stanie się on zrównoważonym, spójnym terytorialnie, zapewniającym wysoką jakość, dobre warunki pracy i wypoczynku dla obecnych i przyszłych pokoleń miejscem do życia.

Ryc. 17. Wizja



Źródło: Opracowanie własne ZMP.

2.2. Cele strategiczne

Wskazane poniżej cele strategiczne przyczynią się do osiągnięcia przyjętej wizji rozwoju obszaru PPWLZR. Do ich określenia wykorzystano przede wszystkim zidentyfikowane kluczowe potencjały i wyzwania obszaru, są one zbieżne ze strategiami wyższego rzędu (w tym przede wszystkim na poziomie regionalnym oraz krajowym KSRR). Zidentyfikowane zostały 3 cele strategiczne, które odpowiadają na kluczowe wyzwania obszaru PPWLZR, a realizowane będą poprzez wyznaczone kierunki interwencji.

Ryc. 18. Cele strategiczne PPWLZR



Źródło: Opracowanie własne ZMP³.

2.2.1. Silna gospodarka w zgodzie z naturą

Terytorium PPWLZR jako 'siła gospodarcza regionu' powiązany funkcjonalnie, spójny obszar gospodarczy, w którym pogłębia się dotychczasowe i tworzy nowe synergie między podmiotami gospodarczymi. Potencjał endogeniczny obszaru służy wzmacnianiu istniejących i nowych gałęzi gospodarki z poszanowaniem celów neutralności klimatycznej, dzięki czemu konkurencyjność obszaru zwiększa się. Członkowie PPWLZR wspierają działalność przedsiębiorstw, kładą nacisk na stwarzanie warunków rozwojowych, innowacyjność, współdziałanie różnych

³ <https://i.ytimg.com/vi/28QgyG4jvK8/maxresdefault.jpg>; pałac w mierzęcinie - Bing images;

podmiotów społeczno-gospodarczych i wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, promują rynek lokalny. Kluczowe będzie wsparcie podmiotów gospodarczych i produktów lokalnych, zintensyfikowanie powiązań i przepływów między edukacją a gospodarką. Struktury gospodarcze zostaną wzmocnione i dostosowane do zmian demograficznych, zapewnią wzrost produktywności, nowe miejsca pracy i efektywną politykę kapitału ludzkiego. Poziom konkurencyjności gospodarki obszaru wzrośnie.

Jednym z priorytetów rozwoju lokalnej gospodarki będzie skoordynowana polityka PPWLZR wspierająca wzrost przedsiębiorczości i zmniejszająca wrażliwość małych i średnich firm na wstrząsy zewnętrzne i wewnętrzny trend depopulacyjny. Małe i średnie przedsiębiorstwa uzyskają wsparcie polegające na ułatwieniu dostępu do kapitału i lokalnego rynku.

Rolnictwo jest jednym z filarów lokalnej gospodarki, dlatego rozwój tego sektora odbywa się w sposób dynamiczny z wykorzystaniem nowoczesnych metod i technologii produkcji oraz sprzedaży i dystrybucji żywności, a produkcja wysokiej jakości produktów lokalnych/tradycyjnych odbywa się przy zachowaniu należytej dbałości o środowisko naturalne. Rozwój gospodarczy zgodnie z naturą sprzyja rolnictwu ekologicznemu. Nastąpi zwiększenie wytwarzanej wartości dodanej w rolnictwie i zatrzymanie jej na obszarze, produkty PPWLZR (sery, wino) będą rozpoznawalne w kraju i zagranicą.

Rozwój odnawialnych źródeł energii, w szczególności potencjału biomasy i energii słonecznej daje impuls dla wzrostu gospodarczego. Systematycznie rosną środki przeznaczone na budowę i modernizację sieci przesyłowych.

Długoterminowa strategia rozwoju obszaru PPWLZR wdrażana wspólnie przez członków partnerstwa zapewni synergię lokalnych gospodarek i większe korzyści skali. PPWLZR wykorzystuje szansę rozwojową, czego efektem jest nowoczesna, konkurencyjna gospodarka oparta na odnawialnych źródłach energii.

Wyzwanie na które odpowiada cel 2.2.1.:

- ❖ *Wzmocnienie rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem skutków zmian demograficznych*

Obszar PPWLZR będzie się rozwijał gospodarczo przez wsparcie kluczowych kierunków interwencji:

- ➔ wsparcie integracji i współpracy sektora gospodarczego

- ➔ poprawa dostępności terytorium (technologie informacyjno-komunikacyjne, cyfryzacja)
- ➔ poprawa ładu przestrzennego
- ➔ aktywna polityka proinwestycyjna
- ➔ rozwój gospodarki niskoemisyjnej

2.2.2. Lepsza jakość życia mieszkańców

Zrównoważony obszar z wysokim poziomem dobrobytu społeczności lokalnej, który spełnia jej oczekiwania w zakresie dostępu do podstawowych i zaawansowanych dóbr i usług. PPWLZR zapewnia mieszkańcom dostęp do mieszkań, usług publicznych (dobrej jakości edukacji i opieki zdrowotnej, sportu, kultury i rekreacji) oraz wysokiej jakości infrastruktury (drogowej, kolejowej, TIK) wśród cennego przyrodniczo otoczenia dając tym samym duże poczucie bezpieczeństwa. Konkurencyjna gospodarka, wysoki poziom usług i kapitału społecznego oraz środowiskowego zapewniają wysoki poziom życia mieszkańców.

Dostosowanie usług do zmieniającej się struktury demograficznej pozwala na zaspokojenie zwiększających się potrzeb i aktywizacji seniorów, jak i włączenie słabszych ekonomicznie i społecznie grup ludności. Mieszkańcy PPWLZR mają możliwość skorzystania z postępu gospodarczego, przekonują się do nowego stylu życia, pracy i komunikacji.

Członkowie PPWLZR wzmacniają potencjał społeczny wspierają działania na rzecz rozwoju relacji społecznych i wewnętrznej integracji mieszkańców obszaru, w taki sposób, aby potrzeby przyszłych pokoleń mogły być również zaspokajane. Obszar PPWLZR zmienia się dzięki innowacjom cyfrowym, technologicznym i społecznym, dzięki czemu posiada odpowiednie zaplecze gospodarcze, infrastrukturę i kapitał ludzki. Obszar PPWLZR ma potencjał gospodarczo-społeczny i środowiskowy, aby sprostać nowym wyzwaniom cywilizacyjnym.

Wyzwanie, na które odpowiada cel 2.2.2.:

- ❖ *Zapewnienie atrakcyjności osiedleńczej w warunkach starzejącej się populacji*

Kierunki interwencji:

- ➔ opracowanie i wdrożenie lokalnej polityki prorodzinnej i mieszkaniowej
- ➔ doskonalenie świadczenia usług publicznych (edukacyjnych, kulturalnych, zdrowotnych, społeczno-opiekuńczych), w tym rozwój lokalnych specjalizacji i standaryzacja, optymalizacja świadczenia usług

- ➔ poprawa zagospodarowania przestrzeni i wyposażenia obiektów publicznych
- ➔ poprawa dostępności terytorium, w tym infrastruktury drogowej, kolejowej w powiązaniu z miejscami pracy i zamieszkania, lepsze, pewniejsze powiązania transportowe, w tym transportem zbiorowym (wraz z elastycznymi formami kształtowania usług transportowych)

2.2.3. Obszar atrakcyjny turystycznie i krajobrazowo

Obszar PPWLZR jest rozpoznawalny jako cenny przyrodniczo i kulturowo w regionie, kraju i zagranicą. Duży potencjał rozwoju turystyki i usług czasu wolnego wynikający z różnorodności krajobrazu podnosi atrakcyjność terytorium. Potencjał środowiskowo-kulturowy jest wykorzystywany przez społeczność lokalną i turystów. Wzmocnienie potencjału turystyki lokalnej i rozwoju infrastruktury, usług kulturowych spowodowało znaczny wzrost liczby turystów z kraju i zagranicy.

Turystyka odgrywa istotną rolę w gospodarce obszaru PPWLZR, nastąpił wzrost działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, jak i liczby osób zatrudnionych. Zwiększył się również udział tego sektora w strukturze wartości dodanej brutto w obszarze oraz w strukturze osób. Znacząco wzrósł odsetek firm prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych obszaru PPWLZR.

Rozwija się turystyka aktywna i agroturystyka z wykorzystaniem produktów lokalnych, a potencjał w zakresie rozwoju turystyki biznesowej jest wzmacniany. Walory przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe oraz potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych wpływają na znaczący wzrost produkcji produktów lokalnych, które cieszą się dużym zainteresowaniem. Bogactwo ofert kulturowych/ kulinarnych zaspokaja potrzeby międzypokoleniowe zwiększając rozpoznawalność obszaru.

PPWLZR wykorzystuje możliwości zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego i funkcjonujących instytucji kultury, a także rozwijających się przemysłów kreatywnych. Związane jest to, m.in. z realizacją licznych inwestycji w obiekty kultury, które jednocześnie wzbogacają i uatrakcyjniamy ofertę turystyczną.

Inwestowanie w infrastrukturę kultury oraz infrastrukturę turystyczną i sportową przynosi pozytywne zmiany. Rośnie liczba organizowanych wydarzeń kulturalnych i biznesowych, uwidaczniają się efekty budowy sieciowych produktów turystycznych (szlaków turystycznych, w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego i terenów przyrodniczych). W ostatnich latach liczba zwiedzających muzea – Woldenberczyków i Puszczy Drawskiej i Noteckiej systematycznie rośnie.

Wykorzystywane są spójne i nowoczesne formy informacji i promocji w odniesieniu do walorów i oferty regionu skierowanej, zarówno do turystów, jak i mieszkańców. Nastąpił duży wzrost uczestnictwa zarówno w wydarzeniach kulturalnych i liczby zwiedzających w wyniku stworzenia wspólnej oferty łączącej rozpoznawalne marki turystyczne, w tym wspólnego informatora kulturalno-turystycznego.

Wyzwanie, na które odpowiada cel 2.2.3.:

- ❖ *Rozwój gospodarki zielonej z poszanowaniem zasobów przyrodniczo-kulturowych i zmian klimatu*

Kierunki interwencji:

- ➔ rozwój turystyczno-rekreacyjny/ turystyka aktywna
- ➔ opieka i wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego/ rozwój tradycji ludowej
- ➔ wspólny i spójny marketing/ sieciowanie usług turystycznych/ tworzenie nowych produktów turystycznych
- ➔ produkty regionalne/ wyspecjalizowane rolnictwo
- ➔ rozwój gospodarki komunalnej (infrastruktura, usługi) w celu ochrony środowiska

Strategiczny charakter dokumentu sprawia, że interwencja PPWLZR skupia się na wybranych przez partnerstwo kierunkach działania nie wyklucza to jednak podejmowania działań w innych zakresach.

3. Projekty strategiczne i uzupełniające

Sformułowane przez PPWLZR cele strategiczne zostaną zoperacjonalizowane poprzez przedsięwzięcia strategiczne, jako narzędzie ich realizacji. Rozwijanie zdolności podmiotów PPWLZR do opracowania i wdrażania operacji⁴ pozwoliło na przygotowanie i wybór 3 projektów strategicznych (*BAZAR; ZINTEGROWANY PAKIET USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH; INFRASTRUKTURA I ZASOBY KADROWE JAKO EFEKTYNY SPOSÓB WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI*) i 2 uzupełniających (*CYFRYZACJA, INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA*).

Projekty strategiczne włączone do strategii stanowią pakiet i mają **charakter**:

- ➔ **partnerski**, są realizowane wspólnie przez uczestników PPWLZR lub podzielone na odrębne podprojekty realizowane przez kilku partnerów, jednak wytwarzają wspólny rezultat;
- ➔ **zintegrowany**, kompleksowo rozwiązują szerszy zakres problemów poprzez wykorzystanie potencjałów obszaru PPWLZR i odpowiadanie na potrzeby różnych grup beneficjentów końcowych oraz łączenie w sobie różnych działań (np. inwestycyjne, edukacyjne, organizacyjne itd.).

To konkretne przedsięwzięcia, które prowadzą do zwiększenia dostępności do usług/funkcji poszczególnych samorządów na obszarze partnerstwa oraz stanowią podstawę do wygenerowania przez samorządy spójnej oferty o charakterze usługowym i zwiększenia bazy podatkowej. Projekty strategiczne wskazują sposoby rozwiązania określonych problemów lub wzmacniają zidentyfikowane potencjały na obszarze partnerstwa, są wzajemnie powiązane, co dodatkowo zwiększa zakres ich oddziaływania. Realizacja projektów przyczyni się do wzmocnienia rozwoju społeczno-gospodarczo-środowiskowo-przestrzennego obszaru PPWLZR w skali ponadlokalnej.

W strategii zdefiniowane zostały również **projekty uzupełniające**, które partnerstwo uznaje za ważne, a ich realizacja przyczyni się do zwiększenia stopnia dostępności komunikacyjnej (cyfryzacja) oraz wykorzystania potencjału turystycznego (infrastruktura turystyczna).

⁴ Wypracowywanie pomysłów i tworzenie projektów odbyło się w trakcie 2 warsztatów projektowych z udziałem RP i GR. W pierwszej kolejności zebrane zostały pomysły projektów od GR, a następnie rozpoczęła się praca w trybie warsztatowym nad ich rozbudową i charakterystyką.

3.1. Projekt strategiczny BAZAR

Tabela 2. Fiszka projektu strategicznego - BAZAR

Tytuł projektu	BAZARY – EKOLOGICZNIE POWIĄZANE CENTRA AKTYWNOŚCI Bazar/OZE/transport e-mobilny/ sieciowanie usług - wspólny marketing
Lider projektu	Gmina Drezdenko
Partnerzy	Gmina Dobiegniew, Gmina Drezdenko, Gmina Stare Kurowo, Gmina Zwierzyn, Powiat Strzelecko-Drezdenecki
Potrzeba realizacji projektu	Projekt wynika z potrzeby pobudzenia rozwoju gospodarczo-społecznego obszaru partnerstwa z zachowaniem jego walorów przyrodniczo-kulturowych. Projekt będzie realizował działania o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym (infrastruktura i szeroki zakres działalności społeczno – gospodarczej), składa się z 4 komponentów (bazary-hale targowiskowe, OZE- fotowoltaika i stacje ładowania pojazdów, niskoemisyjny transport, usługi turystyczno-kulturowe), jest strategiczny, ponieważ łączy w sobie 4 obszary gospodarczy-społeczny- środowiskowy- przestrzenny. Funkcja gospodarcza związana jest z organizacją targowisk handlowych z wykorzystaniem lokalnych przedsiębiorców/ lokalnego rynku dostawców, w oparciu o produkty regionalne (sery, miód, soki, wino). Rozwój społeczny zapewni integracja lokalnej społeczności poprzez jej partycypację w organizowanych wystawach i targach (np. turystycznych) oraz wydarzeniach kulturalno-kulinarnych promujących lokalne potencjały obszaru. Funkcje środowiskowo – przestrzenne będą realizowane poprzez rozwój paneli fotowoltaicznych na dachach hal z budową stacji ładowania oraz zapewnienie transportu niskoemisyjnego zwiększającego dostępność komunikacyjną.
Koncepcja projektu	Realizacja projektu strategicznego będzie polegała na podejmowaniu działań i realizacji zadań w ramach 4 komponentów: 1. Budowa hal targowiskowych, w których prowadzona działalność społeczno-gospodarcza będzie wykorzystywała lokalny potencjał gospodarczy, w postaci produktów

	lokalnych, zapewni rozwój gospodarczy i społeczny obszaru PPWLZR. 2. Panele fotowoltaiczne i stacje ładowania pojazdów – zwiększą efektywność energetyczną obszaru PPWLZR i przyczynią się do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza. 3. Wizją transportu publicznego na obszarze partnerstwa jest funkcjonowanie oraz rozwój nowoczesnego i elektrycznego transportu zbiorowego, spełniającego oczekiwania pasażerów – w sposób tworzący z tego transportu realną alternatywę dla podróży realizowanych własnym samochodem osobowym. Powiat będzie organizatorem transportu przy współpracy czterech gmin. Zasadniczym celem jest zachowanie dotychczasowego systemu połączeń i stworzeniem nowych. Z dogodnej komunikacji autobusowej będą mogli korzystać wszyscy mieszkańcy i przyjezdni, umożliwi to dojazdy do obiektów targowiskowych w Dobiegniewie, Drezenku, Starym Kurowie i Zwierzynie, do zakładów pracy, do miejsc turystycznych, do szpitala oraz placówek ochrony zdrowia. Pojawi się również możliwość dowożenia młodzieży uczęszczającej do prowadzonych przez powiat szkół ponadpodstawowych. Zostanie zawiązana współpraca przewoźnika z firmami transportowymi z terenu powiatu strzelecko-dreždeneckiego. Obowiązek zapewnienia publicznego transportu w wymiarze lokalnym ciąży na gminach oraz powiatach i należy do ich zadań własnych. Obowiązkiem każdej jednostki samorządowej jest umożliwienie wykonywania regularnych przewozów osób na swoim obszarze, może być on realizowany poprzez zorganizowanie przewozów o charakterze użyteczności publicznej dla swoich mieszkańców albo zapewnienie takich warunków funkcjonowania przewozów komercyjnych, które spowodują, że przewozy te zaspokajają potrzeby przewozowe społeczności lokalnej na danym obszarze. Zgodnie z raportem diagnostycznym 66% respondentów uważa, że komunikacja zbiorowa nie spełnia oczekiwań, skomunikowania z sąsiednimi miejscowościami i większymi miastami, co stanowi duży deficyt obszaru
--	--

partnerstwa. Ideą tego elementu składowego projektu strategicznego jest realizacja ustawowych obowiązków członków partnerstwa poprzez stworzenie alternatywy dla nieefektywnej komunikacji indywidualnej oraz umożliwienie korzystania z transportu kolejowego. Stworzenie możliwości efektywnego dostępu do środków transportu jakimi są autobusy i transport kolejowy. Pozwoli to na bardziej racjonalne korzystanie ze środowiska naturalnego poprzez redukcję konsumpcji paliw, ograniczenie emisji spalin, hałasu. Sprawniejsze przemieszczanie się mieszkańców autobusami i pociągami, poprawi jakość życia, skróci ich czas niezbędny na dotarcie do miejsc pracy, kształcenia się, wypoczynku czy dóbr kultury. Zakup autobusów z napędem elektrycznym oraz budowa stacji ładowania wykorzystujących energię słoneczną z której mogliby korzystać mieszkańcy partnerstwa zapewni wkład w obszarze środowiskowym projektu.

4. Sieciowanie usług - KATALOG o charakterze ofertowym promujący wykorzystanie potencjału turystycznego w sposób kompleksowy, z uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego, atrakcji turystycznych i ich skomunikowania (włączenie aspektu turystyki pieszo-rowerowej, aktywnej (kajakarstwo, hipika, żeglarstwo, karawaning)), bazy noclegowej, oferty kulinarnej; wspólny KALENDARZ wydarzeń kulturalno-społecznych; wspólna APLIKACJA. Realizacja tego komponentu zapewni wykorzystanie potencjału turystyczno-kulturowego obszaru partnerstwa.

Zadania inwestycyjne:

1. Budowa 4 obiektów targowiskowych w 4 miejscowościach (Dobiegiew, Drezdenko, Stare Kurowo, Zwierzyn).
2. Wyposażenie 4 obiektów targowiskowych w panele fotowoltaiczne.
3. Budowa stacji ładowania dla samochodów elektrycznych w Drezdenku/Dobiegiewie.
4. Zakup autobusów z napędem elektrycznym.

Zadania nieinwestycyjne:

	1. Sieciowanie usług (marketing): 1.1. katalog ofert turystycznych i kulinarnych 1.2. kalendarz wydarzeń kulturalno- społecznych, 1.3. aplikacja
Zgodność z celami	Cele strategiczne: • Silna gospodarka w zgodzie z naturą • Lepsza jakość życia mieszkańców • Obszar atrakcyjny turystycznie i krajobrazowo.
Okres realizacji	1. Przewidywany okres realizacji projektu (od 01.2022 do 12.2028) 2. Zakłada się, że przy ponoszeniu nakładów utrzymania i eksploatacyjnych, projekt ma nieograniczony okres funkcjonowania.
Terytorialny zasięg projektu	Drezdenko, Dobiegniew, Zwierzyn, Stare Kurowo, Powiat Strzelecko-Drezdenecki oraz północno-zachodnia część województwa wielkopolskiego (Krzyż Wlkp.).
Komplementarność z innymi projektami	Projekt jest komplementarny z projektami i działaniami związanymi z rozwojem gospodarczym i społecznym, odnawialnymi źródłami energii (fotowoltaika), niskoemisyjnym transportem publicznym, usługami turystyczno-kulturalnymi planowanymi i realizowanymi przez gminy partnerstwa.
Produkty projektu i ich wskaźniki	1. Hale targowiskowe – 4 2. Panele fotowoltaiczne i stacje ładowania pojazdów 3. Zakupione pojazdy – autobusy elektryczne 4. Aplikacja
Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	Realizacja tego przedsięwzięcia zapewni wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru partnerstwa, a w szczególności: 1. Rozwój lokalnej gospodarki, dzięki nowym firmom i miejscom pracy związanymi z rozwojem obszaru gospodarczego. 2. Zwiększenie stopnia wykorzystania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

	3. Wzrost liczby mieszkańców korzystających z transportu publicznego, zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza, zmniejszenie ilości samochodów na obszarze partnerstwa, zwiększenie dostępności do połączeń kolejowych mieszkańców. 4. Rozwój zaawansowanej oferty usług turystycznych zapewni nowe miejsca pracy. Wskaźniki: 1. ilość połączeń autobusowych, 2. ilość autobusów elektrycznych, 3. ilość wozokilometrów.
--	--

3.2. Projekt strategiczny ZINTEGROWANY PAKIET USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH

Tabela 3. Fiszka projektu strategicznego ZINTEGROWANY PAKIET USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH

Tytuł projektu	ZINTEGROWANY PAKIET USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH
Lider projektu	Powiat Strzelecko-Drezdenecki
Partnerzy	Gmina Dobiegniew, Gmina Drezdenko, Gmina Stare Kurowo, Gmina Zwierzyn, Powiat Strzelecko-Drezdenecki oraz Dom Pomocy Społecznej w Dobiegniewie, Szpital Powiatowy w Drezdenku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Drezdenku
Potrzeba realizacji projektu	Z raportu diagnostycznego wynika, że następują zmiany struktury demograficznej w partnerstwie, które są w dużej mierze efektem niekorzystnych trendów starzenia się społeczeństwa, niskiego wskaźnika urodzeń, ruchu naturalnego ludności oraz migracji. Skala natężenia tych zjawisk ma wpływ m.in. na stan i strukturę ludności, rynek pracy czy system oświaty, ochrony zdrowia i opieki społecznej. Głównym problemem jest emigracja zarobkowa i pozostawianie członków rodzin bez opieki. Realizacja projektu PPWLZR ma na celu przeciwdziałanie wskazanym zjawiskom poprzez zwiększenie jakości i poziomu usług społecznych świadczonych na terenie powiatu strzelecko – drezdeneckiego

	poprzez zwiększenie liczby miejsc w istniejącym Domu Pomocy Społecznej (DPS) w Dobiegniewie dla osób przewlekle somatycznie chorych i osób w podeszłym wieku oraz utworzenie dziennego domu pomocy społecznej, jak i doposażenie szpitala w specjalistyczny sprzęt diagnostyczny oraz budowę placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia poziomu usług społecznych na terenie powiatu strzelecko - drezdeneckiego poprzez: 1. Zwiększenie liczby miejsc w istniejącym Domu Pomocy Społecznej w Dobiegniewie dla osób przewlekle somatycznie chorych i osób w podeszłym wieku oraz utworzenie dziennego domu pomocy społecznej. Podjęte działania umożliwią: – zapewnienie opieki głównie dla osób starszych i/lub niesamodzielnych z terenu powiatu strzelecko - drezdeneckiego, – zapewnienie możliwości aktywnego udziału w lokalnej społeczności, – podniesienie jakości funkcjonowania mieszkańców DPS w Dobiegniewie poprzez wzrost standardów infrastruktury domu. 2. Doposażenie Szpitala Powiatowego w Drezdenku w sprzęt specjalistyczny do diagnostyki chorób nowotworowych osób powyżej 30. roku życia poprzez zakup elastografu. Wysokospecjalistyczne badania medyczne w diagnostyce chorób sutka, tarczycy i wątroby są bardzo deficytowe na poziomie szpitali powiatowych, a w szczególności w Szpitalu Powiatowym w Drezdenku. Istnieje duże zapotrzebowanie na badania w tych kierunkach. Takim badaniem jest elastografia. Jest to nowoczesna metoda diagnostyczna, będąca rozwinięciem ultrasonografii. Stwarza nowe możliwości obrazowania i wykrywania patologii narządów, ograniczając przy tym zastosowanie metod inwazyjnych. Elastografia uzupełnia konwencjonalną ultrasonografię i może przyczynić się do zwiększenia jej dokładności w diagnostyce i ocenie zaawansowania klinicznego zmian, w szczególności zmian nowotworowych. Ta metoda badań wykorzystuje fakt, że w
--	---

	wyniku procesu chorobowego znacząco zmienia się twardość tkanki / narządu. Można powiedzieć, że elastografia jest cyfrowym rozwinięciem badania palpacyjnego, w którym lekarz dotykiem ocenia twardość i spoistość badanego narządu. Zakup elastografu w celu uruchomienia badań elastograficznych odpowiada współczesnym trendom medycznym w szybkiej i bezinwazyjnej diagnostyce, w kierunku oceny zmian ogniskowych (guzków) w tarczycy i piersiach a także w ocenie zmian mięszowych wątroby. Badania tego typu pozwalają ocenić twardość i homogenność zmiany, ułatwiając różnicowanie zmian potencjalnie złośliwych od zmian łagodnych. W wielu przypadkach badanie elastograficzne pozwala uniknąć biopsji. Badanie elastograficzne można wykonać jako rozszerzenie badania USG tarczycy i piersi (ocena guzków), a także jako samodzielne badanie – elastografia wątroby w celu oceny włóknienia. 3. Budowę budynku mieszkalnego na potrzeby Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej typu socjalizacyjnego Powiat strzelecko-drezdenecki jest także jednym z nielicznych powiatów, na terenie którego nie ma placówki opiekuńczo wychowawczej. Dlatego piecza zastępcza jest realizowana głównie przez rodzinną pieczę zastępczą (rodziny zastępcze, zawodowe, niezawodowe i spokrewnione). W razie konieczności umieszczenia w placówce dzieci przewożone są do odległych placówek na terenie innych powiatów nawet 500 km od miejsca zamieszkania. Zbytne oddalenie placówki od rodziny biologicznej, powoduje, że reintegracja rodziny, z której odebrano dziecko jest praktycznie niemożliwa z uwagi na odległość i ograniczenie kontaktów z rodzicami biologicznymi do minimum. Należy tu dodać, że po uzyskaniu pełnoletności dzieci wracają w rodzinne strony. Na dzień 31 grudnia 2020 roku poza powiatem w placówkach na terenie Polski przebywa 11 dzieci z terenu powiatu strzelecko – drezdeneckiego.
Koncepcja projektu	1. Rozbudowa Domu Pomocy Społecznej w Dobiegniewie z utworzeniem dziennego domu pomocy społecznej Inwestycja będąca przedmiotem projektu polegać będzie na rozbudowie Domu Pomocy Społecznej w Dobiegniewie,

	przeznaczonego dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób w podeszłym wieku, wraz z infrastrukturą techniczną, zagospodarowaniem terenu oraz zakupem wyposażenia. Rozbudowany dom, będzie zapewniał właściwy zakres usług, zgodnie ze standardami określonymi dla tego typu obiektu. Zrealizowana inwestycja zapewni dom - zamieszkanie 70 osobom w pokojach 1-2 osobowych z łazienkami, wyżywienie, otrzymanie odzieży, utrzymanie czystości, zapewnienie usług opiekuńczych, ochrony zdrowia, szeroko pojętej rehabilitacji, aktywizacji sprawności, zaspokajanie potrzeb kulturalnych i religijnych itp. Beneficjentami ostatecznymi projektu będzie 70 mieszkańców oraz personel domu. Głównym celem działalności domu w zakresie tworzonej infrastruktury będzie kompleksowa opieka i terapia zmierzająca do jak najdłuższego utrzymania sprawności intelektualnej i fizycznej osób starszych oraz przewlekle somatycznie chorych, zwiększenie zaradności, utrzymanie samodzielności życiowej oraz integracji społecznej. Działalność będzie oparta na realizacji zindywidualizowanych programów wsparcia. Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych (emerytów i rencistów) i niepełnosprawnych, które ze względu na wiek, stan zdrowia, sytuację życiową, warunki rodzinne, mieszkaniowe, materialne i bezradności w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego nie są w stanie normalnie funkcjonować w społeczeństwie. Dzienny dom pomocy społecznej to rodzaj ośrodka wsparcia, środowiskowa forma pomocy półstacjonarnej służąca utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałaniu instytucjonalizacji. Oprócz całodziennego pobytu w placówce zapewnia on swoim podopiecznym także podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno-kulturowe. Tworzone są domy dla osób z chorobą Alzheimera, ułatwiające opiekunom godzenie pracy zawodowej z opieką nad członkiem rodziny dotkniętym chorobą w dziennych domach pomocy społecznej. W placówce tego typu prowadzi się również działalność rehabilitacyjną, różne zajęcia terapeutyczne, kulturalne, spotkania i imprezy integracyjne oraz organizuje
--	--

	wycieczki. Zakres usług obejmuje zapewnienie uczestnikom posiłków, a także wsparcie w zakresie opieki pielęgniarstwa, zabezpieczenia potrzeb socjalno-bytowych i opieki duszpasterskiej. 2. Doposażenie Szpitala Powiatowego w Drezdenku w sprzęt do diagnostyki chorób nowotworowych osób powyżej 30. roku życia poprzez zakup elastografu Ideą projektu jest zakup nowoczesnego ultrasonografu z funkcją elastografii. Nowoczesny aparat USG wyposażony w stację opisową i komplet głowic elastograficznych do badań statycznych i dynamicznych. Elastograf będzie stanowił wyposażenie Pracowni USG w Szpitalu Powiatowym w Drezdenku. 3. Budowa budynku mieszkalnego na potrzeby 14 - osobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej typu socjalizacyjnego W ramach projektu wybudowany zostanie obiekt mieszkalny przeznaczony na cele placówki opiekuńczo-wychowawczej w Zwierzynie, dla 14 dzieci. Partnerstwo zakłada budowę nowego obiektu z tego względu, iż nie ma możliwości adaptacji innych budynków. Ideą rodzicielstwa zastępczego jest opieka nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziny własnej na czas określony i działania podjęte wobec rodziny biologicznej mające na celu reintegrację rodziny (powrót dziecka do rodziny). W sytuacji, kiedy dziecko przebywa w placówce opiekuńczo-wychowawczej na drugim końcu kraju reintegracja jest praktycznie niemożliwa z uwagi na odległość. Gdyby dziecko mogło przebywać na terenie powiatu, z którego pochodzi zaistniałaby możliwość odbywania kontaktów okazjonalnych z rodzicami, dziadkami oraz dalszą rodziną pochodzenia jak to bywa w rodzinach zastępczych. Umieszczenie dziecka w placówce w dużej odległości od miejsca pochodzenia powoduje dodatkową stratę poprzez odcięcie od środowiska (szkoły rówieśników), kultury danego miasta czy regionu. Utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego przeznaczonej dla 14. wychowanków oraz zapewnienie w niej opieki i wychowania dzieciom w wieku
--	---

	powyżej 10. roku życia, częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodzicielskiej.
	Projekt wpisuje się w cel strategiczny PPWLZR Lepsza jakość życia mieszkańców 1. Projekt zapewni poprawę dostępności do świadczeń medycznych i usług społecznych przyczyni się w ten sposób do poprawy jakości życia lokalnej społeczności Zwiększenie poziomu usług społecznych na terenie powiatu strzelecko - drezdeneckiego poprzez zwiększenie liczby miejsc w istniejącym Domu Pomocy Społecznej w Dobiegniewie dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób w podeszłym wieku. 2. Doposażenie Szpitala Powiatowego w Drezdenku w sprzęt do diagnostyki chorób nowotworowych osób powyżej 30. roku życia poprzez zakup elastografu Projekt wpisuje się w Narodową Strategię Onkologiczną (NSO) czyli kompleksowy program walki z rakiem. NSO wytycza kierunki rozwoju systemu opieki zdrowotnej w zakresie onkologii, wskazując na 5 obszarów strategicznych, kluczowych dla poprawy skuteczności terapii onkologicznych i dostosowania rozwiązań systemowych do potrzeb pacjentów z chorobą nowotworową. Celem nadrzędnym NSO jest między innymi zwiększenie wykrywalności nowotworów we wczesnych stadiach oraz poprawa jakości życia w trakcie i po ukończonym leczeniu. Jednym z obszarów na którym koncentruje się NSO są inwestycje w system opieki onkologicznej realizowane poprzez zwiększenie dostępu do nowoczesnej aparatury medycznej i poprawę infrastruktury szpitali. 3. Utworzenie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej, projekt jest kompatybilny z: <i>Powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych na lata 2021-2025</i> tj. cel szczegółowy 2 rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich funkcji w następujący sposób: 1) zapewnienie opieki i wychowania dzieci pozbawionych częściowo lub całkowicie

	opieki rodziców poprzez rozwój zastępczej opieki rodzinnej i instytucjonalnej (placówka opiekuńczo-wychowawcza); <i>Powiatowym programem rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023</i> tj. cel szczegółowy 3, utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej.
Okres realizacji	1. Przewidywany okres realizacji projektu (zadania 1-3) 2022-2027 2. Zakłada się, że przy ponoszeniu nakładów utrzymania i eksploatacyjnych, projekt (zadania 1-3) ma nieograniczony okres funkcjonowania.
Terytorialny zasięg projektu	1. Projekt będzie realizowany w Dobiegniewie. 2. Projekt będzie realizowany w północnej części województwa lubuskiego, w szczególności powiat strzelecko-drezdenecki. 3. Projekt będzie realizowany w gminie Zwierzyn. Placówka opiekuńczo-wychowawcza zaspokoi potrzeby obszaru PPWLZR w zakresie zapewnienia opieki i wychowania dzieciom pozbawionym takiej opieki przez rodziny biologiczne.
Komplementarność z innymi projektami	Komponent 2 projektu jest komplementarny z działaniami w ramach NSO, w tym z: a) narzędziami motywacyjnymi dla zespołów POZ mających na celu objęcie „lokalnych” populacji osób z grup podwyższonego ryzyka badaniami przesiewowymi; b) wykonywanymi badaniami przesiewowymi w ramach „Programu profilaktyki raka piersi”; c) narzędziami motywacyjnymi dla zespołów medycyny pracy mających na celu objęcie pracowników z grup podwyższonego ryzyka badaniami przesiewowymi.
Produkty projektu i ich wskaźniki	1. Rozbudowa Domu Pomocy Społecznej w Dobiegniewie z utworzeniem dziennego domu pomocy społecznej. Wskaźniki: a. Liczba osób w domu dziennego pobytu

	2. Doposażenie Szpitala Powiatowego w Drezdenku w sprzęt do diagnostyki chorób nowotworowych osób powyżej 30. roku życia poprzez zakup elastografu. Efektem projektu będą wykonane wysokospecjalistyczne ultrasonograficzne badania diagnostyczne w szczególności w kierunku onkologicznym. Wskaźniki: a. ilość wykonanych wysokospecjalistycznych badań; b. procentowy część populacji lokalnej objętej badaniami profilaktycznymi; c. procentowy udział pacjentów onkologicznych w badaniach klinicznych; d. procentowa wykrywalność nowotworów we wczesnych stadiach. 3. Budowa budynku mieszkalnego na potrzeby 14 - osobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej typu socjalizacyjnego. Wskaźniki: a. liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej (lista); b. liczba działań zrealizowanych wobec dziecka/zgodna z harmonogramem zadania/planem pomocy dziecku (sprawozdanie).
Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	Zwiększenie poziomu usług społecznych na terenie PPWLZR 1. Wskaźniki: a. Liczba wybudowanych / rozbudowanych / zmodernizowanych obiektów świadczących usługi społeczne- 1 szt. b. Liczba wspartych ośrodków opieki nad osobami niesamodzielnymi – 1 szt. c. Liczba nowo utworzonych miejsc pracy- 10 etatów d. Liczba utrzymanych miejsc pracy – 45 etatów

	e. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 1 szt. f. Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach 2. Bezpośrednim rezultatem projektu będzie możliwość wykonywania wysokospecjalistycznych badań elastograficznych w Szpitalu Powiatowym w Drezdenku; wskaźnikami będą: a. wzrost ilości wykonanych badań USG; b. procentowy wzrost części populacji lokalnej objętej badaniami profilaktycznymi; c. procentowy wzrost udziału pacjentów onkologicznych w badaniach klinicznych; d. procentowe zwiększenie wykrywalności nowotworów we wczesnych stadiach. e. zgony z powodu zachorowania na nowotwory i choroby krążenia na 1000 mieszkańców (dane powiatowe) 3. Utworzenie placówki umożliwi pracę z rodziną biologiczną oraz zwiększy szansę na reintegrację rodziny biologicznej, aktualnie powiat jest zmuszony umieszczać dzieci w placówkach oddalonych od miejsca zamieszkania rodzin co uniemożliwia pracę z rodziną. Posiadanie placówki opiekuńczo-wychowawczej ułatwi zabezpieczanie dzieci w sytuacjach kryzysowych, interwencyjnych.
--	--

3.3. Projekt strategiczny INFRASTRUKTURA I ZASOBY KADROWE JAKO EFEKTYWNY SYSTEM WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Tabela 4. Fiszka projektu strategicznego INFRASTRUKTURA I ZASOBY KADROWE JAKO EFEKTYWNY SYSTEM WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Tytuł projektu	INFRASTRUKTURA I ZASOBY KADROWE JAKO EFEKTYWNY SYSTEM WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
Lider projektu	Dobiegniew
Partnerzy	Gmina Dobiegniew, Gmina Drezdenko, Gmina Stare Kurowo, Gmina Zwierzyn, Powiat Strzelecko-Drezdenecki
Potrzeba realizacji projektu	1. Praktyki zawodowe w szkołach branżowych. Od dawna znany jest problem niedostosowania kompetencji zawodowych do potrzeb rynku pracy. Brak pracowników wykwalifikowanych i technicznych wynikający ze spadku odsetka osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub branżowym w kraju (z 28,0% w 2008 r., do 24,8% w 2019 r. (BDL, GUS)). Barię w rozwoju kształcenia branżowego są między innymi negatywne stereotypy, niewystarczająca jakość kształcenia oraz niedostatki doradztwa zawodowego w szkołach podstawowych. Projekt wiąże 2 obszary społeczny i gospodarczy 2. Budowa kanalizacji sanitarnej. Projekt wpłynie pozytywnie na jakość życia mieszkańców i poprawę stanu środowiska naturalnego. Wspiera krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych i dostosowuje gospodarkę komunalną do wymogów UE. 3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Projekt wpłynie pozytywnie na jakość życia mieszkańców i poprawę stanu środowiska naturalnego.
Koncepcja projektu	1. Projekt polega na finansowaniu rocznych praktyk zawodowych w szkołach branżowych, dzięki którym młodzież będzie mogła podwyższyć swoje kwalifikacje i praktyczne aspekty nauki zawodu, kurs będzie się kończył egzaminem mistrzowskim. 2. Budowa kanalizacji sanitarnej 3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej
Zgodność z celami	Cele strategiczne:

	• Silna gospodarka w zgodzie z naturą. • Lepsza jakość życia mieszkańców. Realizacja projektu przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców dzięki zmodernizowaniu i rozbudowie infrastruktury technicznej, która pozwoli na zachowanie potencjału środowiska naturalnego. Rozwijanie kluczowych kompetencji zawodowych młodzieży przyczyni się do zwiększenia prawdopodobieństwa jej pozostania w rodzinnym miejscu zamieszkania oraz wykorzystania potencjału lokalnego rynku pracy.
Okres realizacji	1. Przewidywany okres realizacji projektu 2022-2026 2. Zakłada się, że przy ponoszeniu nakładów utrzymania i eksploatacyjnych, projekt ma nieograniczony okres funkcjonowania. 3. Zakłada się, że przy ponoszeniu nakładów utrzymania i eksploatacyjnych, projekt ma nieograniczony okres funkcjonowania.
Terytorialny zasięg projektu	1. Gmina Dobiegniew, Gmina Drezdenko, Gmina Stare Kurowo, Gmina Zwierzyn, Powiat Strzelecko-Drezdenecki 2. Projekt realizowany będzie na obszarze wszystkich gmin partnerstwa, ze szczególnym uwzględnieniem aglomeracji KPOŚK 3. Gmina Dobiegniew, Gmina Drezdenko, Gmina Stare Kurowo, Gmina Zwierzyn, Powiat Strzelecko-Drezdenecki
Komplementarność z innymi projektami	Komponenty projektu: 2. Projekt uzupełnia istniejące sieci i systemy zbierania i utylizacji ścieków komunalnych. Projekt jest komplementarny z projektami zrealizowanymi w latach ubiegłych: "Modernizacja oczyszczalni ścieków oraz przepompowni ścieków wraz z budową sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stare Kurowo" 3. Projekt jest komplementarny z projektami termomodernizacyjnymi realizowanymi na terenie gmin, ponadto wpisuje się w założenia strategiczne dotyczące ochrony środowiska.
Produkty projektu i ich wskaźniki	1. Liczba uczniów biorących udział w praktykach zawodowych a. Usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego dla różnych grup wiekowych (Partnerstwo, MRL) 2. Powstanie nowych odcinków sieci kanalizacji sanitarnej.

	Wskaźniki produktu: a. Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej (km) b. Liczba gospodarstw przyłączonych do sieci kanalizacyjnej (szt.) 3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej: a. Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej (szt.) b. Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji [m2]
Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru partnerstwa. Poprawa jakości środowiska naturalnego i życia mieszkańców poprzez dostosowanie gminnych systemów infrastruktury do wymogów UE, wypełnienie założeń KPOŚK oraz spadek emisji CO₂, spadek kosztów utrzymania obiektów użyteczności publicznej. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego: 1. Jakość kształcenia zawodowego (gmina Dobiegniew, MRL): a. Liczba uczniów w średnich szkołach zawodowych na 1000 mieszkańców gminy b. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych absolwentów na 1000 mieszkańców gminy (dane powiatowe) 2. 3. Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok] a. Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] b. Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów [GJ/rok] c. Liczba wymienionych źródeł ciepła [szt.]

3.4. Projekt uzupełniający CYFRYZACJA

Tabela 5. Fiszka projektu uzupełniającego CYFRYZACJA

Tytuł projektu	CYFRYZACJA
Lider projektu	Powiat strzelecko-drezdenecki
Partnerzy	Gmina Dobiegniew, Gmina Drezdenko, Gmina Stare Kurowo, Gmina Zwierzyn, Powiat Strzelecko-Drezdenecki
Potrzeba realizacji projektu	1. System wideokonferencji do komunikacji z samorządami oraz jednostkami podległymi. Organizowanie i prowadzenie wirtualnych konferencji nie jest niczym nowym, a przez ostatnich kilka lat webinary i wideokonferencje odnotowywały wyraźny, stabilny wzrost zainteresowania. Niemniej jednak wybuch pandemii COVID-19 otworzył nowy rozdział w historii tej technologii. Z dnia na dzień cyfryzacja aktywności biznesowych i edukacyjnych przestała być tylko rekomendowanym kierunkiem zmian, a zmieniła się w absolutną konieczność. Codzienna komunikacja online przyszła z pomocą oraz stała się ratunkiem dla instytucji państwowych, organizacji pozarządowych, służby zdrowia, szkół i uczelni, oraz firm i indywidualnych przedsiębiorców. Wykorzystując nowoczesne systemy wideokonferencyjne specjalnie zaprojektowane w celu umożliwiania konferencji i spotkań wideo, taka forma komunikacji z zespołem może być równie efektywna, jak spotkanie „na żywo”, a przy tym dużo wygodniejsza i tańsza. 2. Rozproszony system wymiany danych oraz utworzenia kopii zapasowych. Rozproszone przechowywanie danych kopii zapasowych jednostek samorządowych umożliwią zabezpieczenie wszystkich danych informatycznych danej jednostki tworząc replikę w jednostkach partnerskich.
Koncepcja projektu	1. W ramach projektu zostaną zakupione systemy wideokonferencyjne, które pozwolą na zmniejszenie kosztów dojazdu i przyspieszą komunikację między samorządami oraz jednostkami podległymi. Petent będzie miał możliwość bez wychodzenia z domu umówić się na e-spotkanie z

	przedstawicielami urzędu. System pozwoliłby na komunikację z jedną osobą lub z grupą osób. Za pomocą systemu będzie można przedstawić prezentację. Przewidziane do zakupu są 2 zestawy stałe oraz 1 mobilny dla każdego partnera. Dodatkowo zostałyby dokupione tablety z dostępem do Internetu dla radnych nie wymagających fizycznego uczestniczenia w ramach przeprowadzania sesji, spotkań oraz zarządach. W przyszłości zabezpieczy to urzędy na sytuację związaną z epidemią oraz różnymi sytuacjami zagrożeń kryzysowych. 2. Ideą projektu jest utworzenie rozproszonego systemu wymiany danych oraz utworzenia kopii zapasowych, które w sytuacji awarii, czy stanu kryzysowego w danej jednostce istniałaby możliwość odzyskania danych w innej jednostce. Stworzenie sieci między jednostkami partnerskimi umożliwiłoby dostęp do bazy danych. Rozbudowa lub modernizacja sieci w jednostkach podległych podniesie standardy funkcjonowania administracji.
Zgodność z celami	Cele strategiczne: • Silna gospodarka w zgodzie z naturą. • Lepsza jakość życia mieszkańców. Projekt wpisuje się w cele partnerstwa poprzez organizację procesu uczenia się samorządów od siebie oraz wymianę dobrych praktyk i wzrost standardu obsługi klienta.
Okres realizacji	1. Przewidywany okres realizacji projektu 2022-2027 2. Przewidywany okres jego eksploatacji (funkcjonowania) 2022-2032
Terytorialny zasięg projektu	Projekt będzie realizowany w powiecie strzelecko-drezdeneckim.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt jest komplementarny z działaniami podejmowanymi przez członków PPWLZR na rzecz zwiększenia dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych.
Produkty projektu i ich wskaźniki	System wideokonferencji do komunikacji z samorządami oraz jednostkami podległymi. Wskaźniki:

	a) liczba zakupionych zestawów wideokonferencyjnych stałych – 10 szt.; b) liczba zakupionych zestawów wideokonferencyjnych mobilnych – 5 szt.; c) ilość zakupionych tabletów – 18 szt.
Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	Zwiększenie zaawansowanych usług na obszarze partnerstwa z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Obszar PPWLZR będzie szybciej się rozwijać, stawać się bardziej przyjazny i wspierać potrzeby obywateli oraz przedsiębiorców. Realizacja projektu pozwoli na zakup sprzętu wideokonferencyjnego poprawi/ułatwi komunikację pomiędzy urzędami i jednostkami podległymi oraz zabezpieczenie danych informatycznych jednostek partnerskich na wypadek awarii lub sytuacji kryzysowych.

3.5. Projekt uzupełniający INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA

Tabela 6. Fiszka projektu uzupełniającego INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA

Tytuł projektu	Budowa tras rowerowo-edukacyjnych
Lider projektu	Zwierzyn
Partnerzy	Gmina Dobiegniew, Gmina Drezdenko, Gmina Stare Kurowo, Gmina Zwierzyn,
Potrzeba realizacji projektu	Turystyka jest uznawana za potencjał do rozwoju obszaru i poprawy, zarówno sytuacji społeczno-ekonomicznej jak też jakości życia, a z drugiej strony jej niewystarczający rozwój i niedostatecznie wykorzystany potencjał turystyczny jest traktowany jako bariera rozwojowa. Do najważniejszych potencjałów obszaru PPWLZR należą zasoby środowiska naturalnego, lokalny folklor, zabytki kultury a także potencjalnie rolnictwo ekologiczne. Formą najczęściej wskazywaną przez mieszkańców i przedstawicieli lokalnych instytucji jest turystyka i agroturystyka, które oferują elastyczną formę

	prowadzenia zróżnicowanej działalności (szczególnie istotne w kontekście sezonowości ruchu turystycznego). Zidentyfikowanymi barierami dla rozwoju turystyki są m.in.: - słaba rozpoznawalność obszarów jako atrakcyjnych turystycznie, - słabość lub brak produktów turystycznych i niskie usieciowienie usług turystycznych na obszarze, - duża konkurencja obszarów bardziej atrakcyjnych (lub / i) lepiej zorganizowanych, - niewystarczająca i niskiej jakości infrastruktura turystyczna, dodatkowo brak infrastruktury i powiązań infrastrukturalnych pogłębiają barierę turystyczną (np. w zakresie ścieżek rowerowych).
Koncepcja projektu	Projekt uzupełni istniejącą sieć szlaków rowerowych łącząc tym samym wszystkie gminy Partnerstwa i przyczyni się do rozwoju turystyki na obszarze. Budowa ścieżek rowerowych i ciągów pieszo – rowerowych – wykorzystanie walorów turystycznych, miejsc historycznych, elementy ścieżki edukacyjnej „wplecione” w trasę rowerową.
Zgodność z celami	• Lepsza jakość życia mieszkańców • Obszar atrakcyjny turystycznie i krajobrazowo
Okres realizacji	1. Przewidywany okres realizacji projektu 2022-2023 2. Zakłada się, że przy ponoszeniu nakładów utrzymania i eksploatacyjnych, projekt ma nieograniczony okres funkcjonowania
Terytorialny zasięg projektu	Projekt realizowany na obszarze wszystkich gmin Partnerstwa.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt jest komplementarny z projektami dotyczącymi rozwoju turystyki i poprawy wizerunku poszczególnych miejscowości wszystkich gmin partnerstwa.
Produkty projektu i ich wskaźniki	Powstanie nowych ścieżek rowerowych Stare Kurowo, Zwierzyn, Drezdenko, Dobiegniew, Powiat Strzelecko-Drezdenecki oraz poprawa stanu technicznego istniejących. Wskaźnik produktu: a) Długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych (km)

	b) Długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych (km) c) Liczba nowych oznakowań istniejących ścieżek rowerowych (szt.)
Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	Wzmocnienie potencjału turystycznego Partnerstwa.

4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

Mając na uwadze skuteczny i efektywny sposób realizacji wyznaczonych celów rozwojowych poniżej przedstawiony zostanie system wdrażania, w tym struktury zarządzania strategią z uwzględnieniem partnerów społeczno-gospodarczych.

4.1. System wdrażania strategii terytorialnej

Instytucjonalną formę współpracy PPWLZR wyznacza Porozumienie Terytorialne⁵, w którym usankcjonowana i uregulowana została wola podejmowania partnerskich inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gmin i powiatu, przy wykorzystaniu kierunków i instrumentów wsparcia dostępnych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Członkowie PPWLZR deklarują zaangażowanie w działania integrujące samorządy w celu identyfikacji, przygotowania i realizacji wspólnych przedsięwzięć odpowiadających kompleksowo na potrzeby i problemy gmin, w formule partnerskiego modelu współpracy zainteresowanych podmiotów publicznych, pozarządowych i gospodarczych oraz mieszkańców. Zagwarantuje to podniesienie jakości funkcjonowania administracji publicznej w zakresie realizacji przedsięwzięć zintegrowanych, wspólne diagnozowanie problemów rozwojowych oraz wypracowywanie sposobów ich rozwiązywania i ochronę wspólnych interesów PPWLZR. Strony zawarły porozumienie w celu ich trwałego, zrównoważonego i efektywnego rozwoju zmierzającego do osiągnięcia celów rozwojowych wpisujących się w Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

⁵ Porozumienie Terytorialne z dnia 10.08.2020 r. zawarte pomiędzy: Gminą Dobiegniew, Gminą Drezdenko, Gminą Stare Kurowo, Gminą Zwierzyn i Powiatem Strzelecko-Drezdeneckim w oparciu o art. 10 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2020 r, poz.713) oraz art.4 ust. 1pkt21, art.32 ust.2 pkt 2a i 34 ust. 1 z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 920).

Porozumienie określa zasady współpracy członków PPWLZR, którzy deklarują stosowanie następujących zasad:

- ✓ równości partnerów,
- ✓ partnerstwa,
- ✓ tworzenia możliwie elastycznych rozwiązań,
- ✓ wielopoziomowego zarządzania,
- ✓ racjonalizacji wydatków publicznych.

4.2. Struktura zarządzania strategią

Ryc. 19. Struktura zarządzania strategią



Źródło: Opracowanie własne ZMP

4.2.1. Komitet Sterujący

Istotną rolę w zapewnieniu efektywnego wdrażania strategii i rozwoju obszaru PPWLZR odgrywać będzie Rada Partnerstwa, jako *Komitet Sterujący* (KS).

Komitet Sterujący będzie:

- ✓ wzmacniać wewnętrzną i zewnętrzną współpracę partnerską w konsensusie co do wspólnego interesu partnerów;
- ✓ definiować krótko- i długoterminowe cele rozwoju obszaru PPWLZR;
- ✓ podejmować działania/ strategiczne przedsięwzięcia służące realizacji celów;
- ✓ określać docelowe źródła finansowania dla realizowanych działań;
- ✓ zapewniać możliwość wymiany doświadczeń w ramach PPWLZR i poza nim.

4.2.2. Operator PPWLZR

Koordinację między przedsięwzięciami o charakterze strategicznym zapewni Operator powołany przez Radę Partnerstwa. Członkowie PPWLZR powierzają Gminie Dobiegniew rolę Operatora koordynującego działania w zakresie realizacji strategii, bieżącego zarządzania jej wdrażaniem mającego do dyspozycji służbę merytoryczną w postaci Zespołu Operacyjnego (ZO). Kompetencje w zakresie koordynacji działań nie wykluczają podejmowania inicjatyw i udziału w tych działaniach pozostałych partnerów.

4.2.2.1. Zakres działalności Operatora

1. Reprezentuje PPWLZR przy podejmowaniu działań w zakresie realizacji strategii wobec podmiotów zewnętrznych po uprzedniej konsultacji z członkami partnerstwa;
2. Kieruje pracami Zespołu Operacyjnego;
3. Koordynuje proces realizacji projektów strategicznych i uzupełniających;
4. Uczestniczy w spotkaniach i konferencjach związanych z realizacją i promocją dokumentu strategicznego, co nie wyklucza udziału pozostałych przedstawicieli;
5. Informuje członków PPWLZR o ustaleniach, działaniach i faktach mających wpływ na realizację celów PPWLZR.

4.2.3. Zespół Operacyjny

1. Zespół Operacyjny jest roboczym podmiotem odpowiedzialnym za realizację dokumentu strategicznego.
2. W skład Zespołu Operacyjnego wchodzi przedstawiciele wszystkich członków PPWLZR — **Kierownicy projektów**, którzy na poziomie roboczym będą koordynować prace nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii, realizowanych przedsięwzięć oraz **Zespoły projektowe** odpowiedzialne za wdrażanie projektów.

3. Prace Zespołu Operacyjnego służą prawidłowemu i skutecznemu wdrażaniu założeń strategii.

4.2.3.1. Zadania Zespołu Operacyjnego

1. Realizacja i koordynacja procesu wdrażania strategii.
2. Rozwój i koordynacja współpracy między członkami PPWLZR.
3. Monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o system wskaźników realizacji.
4. Koordynacja realizacji projektów - bieżący kontakt z osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego.
5. Prowadzenie działań informacyjnych i konsultacyjnych skierowanych do interesariuszy.

4.2.3.2. Funkcjonowanie Zespołu Operacyjnego

1. Pracami Zespołu Operacyjnego kieruje Operator PPWLZR.
2. Organizacja spotkań odbywa się w zależności od tematyki i możliwości w siedzibach członków PPWLZR, które zapewniają obsługę organizacyjną.
3. Spotkania Zespołu Operacyjnego odbywają się w zależności od potrzeb.
4. Operator może zapraszać do udziału w spotkaniach Zespołu Operacyjnego osoby trzecie, w szczególności osoby odpowiedzialne za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego, jeżeli uzna, że ich kompetencje i wiedza mogą być przydatne w pracach Zespołu Operacyjnego.
5. Spotkania Zespołu Operacyjnego zwołuje Operator.

4.2.4. Kierownicy projektów

Koordynację między przedsięwzięciami o charakterze strategicznym zapewni Operator, dla każdego przedsięwzięcia strategicznego wyznaczony został *Kierownik Projektu*, jako organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, członków PPWLZR, który odpowiada za jego realizację i koordynację procesu wdrażania z podmiotami współpracującymi na poziomie struktur PPWLZR w ramach danego projektu.

4.2.4.1. Zadania Kierowników projektów

1. Realizacja zadań Zespołu Operacyjnego.
2. Organizowanie spotkań Zespołu Operacyjnego.
3. Organizacja i koordynacja prac dotyczących wdrażania strategii na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.

4. Monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o system wskaźników realizacji.
5. Realizacja i koordynacja procesu wdrażania projektów oraz angażowanie podmiotów współpracujących na poziomie struktur PPWLZR w ramach danego projektu.
6. Organizacja prac i nadzór nad osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego.
7. Przekazywanie informacji i współpraca z pozostałymi członkami Zespołu Operacyjnego.

4.2.5. Zespoły projektowe

1. Wdrażanie strategii na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.
2. Realizacja procesu wdrażania projektów oraz angażowanie podmiotów współpracujących na poziomie struktur PPWLZR.
3. Monitorowanie wdrażania strategii/projektów w oparciu o system wskaźników realizacji.
4. Organizowanie spotkań Zespołu Operacyjnego.

4.3. Procedury PPWLZR – aktualizacja strategii, rozszerzenie lub rezygnacja z udziału w Partnerstwie

4.3.1. Aktualizacja Strategii

Komitet Sterujący przy wsparciu Operatora i Zespołu Operacyjnego realizuje proces przeglądu/oceny stopnia wdrażania strategii co najmniej raz na 5 lat, a następnie podejmuje decyzję o jej modyfikacji/aktualizacji strategii. Możliwa jest również wcześniejsza aktualizacja dokumentu w celu dostosowania go do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych. Dlatego KS na uzasadniony wniosek Operatora podejmuje decyzję o aktualizacji na dowolnym etapie realizacji strategii. Każda decyzja o modyfikacji powinna określać ramowy harmonogram aktualizacji, a także tryb organizacji prac, w tym źródła ich finansowania.

Zakres czasowy strategii przyjmuje się na okres do 2030 r., po upływie tego terminu zostanie opracowany nowy dokument lub zaktualizowany dotychczasowy w zależności od potrzeb wynikających z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych obszaru PPWLZR.

4.3.2. Rozszerzenie lub rezygnacja z udziału w PPWLZR

Realizacja strategii może oznaczać uzasadnioną potrzebę rozszerzenia składu członków PPWLZR. Decyzję w tym zakresie podejmuje KS na wniosek zainteresowanego podmiotu.

Rezygnacja z udziału w PPWLZR powinna być poprzedzona ogłoszeniem tego zamiaru przez zainteresowanego członka z co najmniej 3-miesięcznym wyprzedzeniem. Rezygnacja nie powinna nieść za sobą negatywnych skutków dla wcześniej uruchomionych strategicznych przedsięwzięć rozwojowych.

4.3.3. Udział Interesariuszy

Skuteczność realizacji strategii i jej interwencji w dużej mierze zależeć będzie od ścisłej współpracy członków PPWLZR, jak i zaangażowania innych instytucji publicznych oraz pozarządowych podmiotów społeczno-gospodarczych na poziomie lokalnym, ponadlokalnym i regionalnym. Zaangażowanie interesariuszy lokalnych będzie determinowane zakresem realizowanej interwencji w poszczególnych przedsięwzięciach i polegać będzie głównie na udziale w uzgadnianiu zakresu działań oraz realizacji przedsięwzięć. Przedsięwzięcia strategiczne dla PPWLZR wymagające ścisłej współpracy i koordynacji działań z podmiotami niewchodzącymi w skład partnerstwa będą realizowane poprzez włączanie dodatkowych partnerów do właściwych zespołów projektowych. Operator zapraszać będzie do udziału w spotkaniach Zespołu Operacyjnego osoby trzecie, w szczególności osoby odpowiedzialne za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego, jeżeli uzna, że ich kompetencje i wiedza mogą być przydatne w pracach ZO.

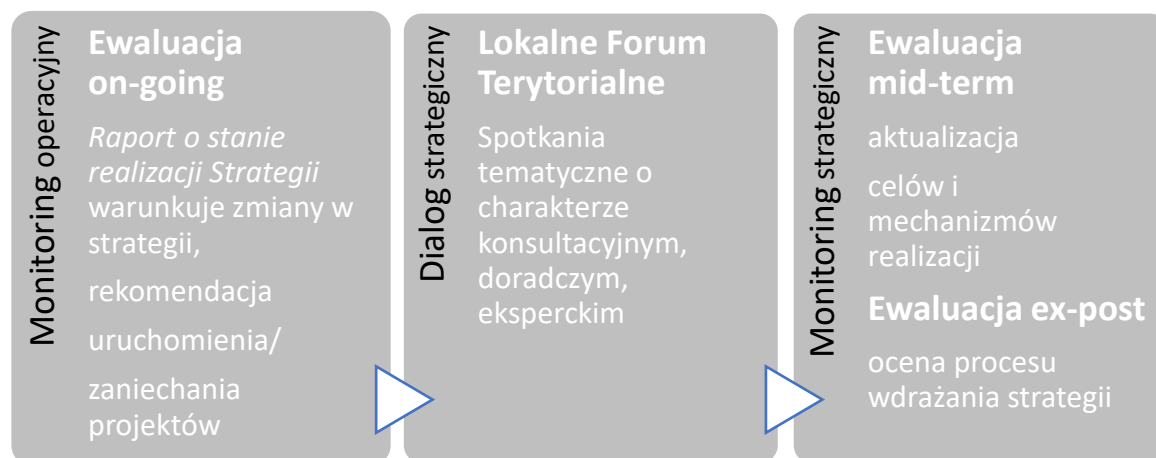
Kluczowy zakres współpracy z sąsiadującymi jednostkami samorządowymi dotyczyć będzie dwóch obszarów *komunikacji i środowiska*. Priorytetowym partnerem będzie regionalna administracja samorządowa, z którą uzgadniane będą przedsięwzięcia strategiczne z punktu widzenia obszaru PPWLZR i regionu.

5. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii

Monitorowanie jest narzędziem zarządzania usprawniającym proces podejmowania decyzji i wdrażania polityk. Daje ono możliwość zacieśnienia koordynacji instytucjonalnej, zwiększenia świadomości w zakresie efektywności podejmowanych działań i korzyści płynących z pomiaru wyników i ewaluacji.

Proces monitorowania strategii zostanie przeprowadzony w dwóch wymiarach partycypacyjnym polegającym na identyfikacji skali zjawisk społeczno-gospodarczych w trakcie współpracy i dialogu oraz analitycznym w oparciu o badania i analizy z wykorzystaniem danych zastanych i wywołanych.

Ryc. 20. System monitorowania i ewaluacji strategii PPWLZR



Źródło: Opracowanie własne ZMP

5.1. Wskaźniki realizacji strategii

Monitoring realizacji celów i przedsięwzięć strategii obejmuje określenie stopnia wykonania działań:

- ✓ określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ✓ ocenę rozbieżności między przyjętymi celami i przedsięwzięciami a ich wykonaniem;
- ✓ analizę przyczyn rozbieżności.

Podstawą monitoringu realizacji będzie sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających rozwój terytorialny obszaru PPWLZR. Przyjęto następujące wskaźniki realizacji celów strategicznych. Stanowią one punkt wyjścia dla działań w zakresie monitorowania i oceny realizacji strategii.

Tabela 7. Wskaźniki strategiczne osiągania celów PPWLZR.

Cele strategiczne PPWLZR	Wskaźniki	Jednostka miary/ źródło	Wartość bazowa (2019 r.)	Zmiana (2030 r.)
Cel strategiczny 1: Silna gospodarka w zgodzie z naturą	Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki	MRL	0,16	wzrost
	Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP i PIT na 1 mieszkańca	MRL	0,10	wzrost
	Ruchy migracyjne (Partnerstwo)	MRL	-0,66	poprawa sytuacji
	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców	MRL	0,18	wzrost
Cel strategiczny 2: Lepsza jakość życia mieszkańców	Oferta usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia	MRL	1,15	wzrost
	Usługi zdrowotne - ich jakość i dostępność	MRL	0,07	wzrost
	Sytuacja demograficzna w Partnerstwie	MRL	-0,18	poprawa sytuacji
	Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury	MRL	0,12	wzrost
Cel strategiczny 3: Obszar atrakcyjny turystycznie i krajobrazowo.	Lokalne środowisko przyrodnicze	MRL	0,18	wzrost
	Dostępność walorów/ usług przyrodniczych	MRL	0,12	wzrost
	Oferta usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją	MRL	-0,30	poprawa sytuacji
	Liczba osób odwiedzających filharmonie, muzea, wystawy, koncerty na 1000 mieszkańców	MRL	-0,30	poprawa sytuacji

Cele strategiczne PPWLZR	Wskaźniki	Jednostka miary/ źródło	Wartość bazowa (2019 r.)	Zmiana (2030 r.)
	Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności (dane powiatowe)	MRL	-0,38	poprawa sytuacji

Źródło: Opracowanie własne ZMP

5.2. Monitorowanie realizacji strategii

Komitet Sterujący nadzoruje proces monitorowania, zatwierdza postępy we wdrażaniu Strategii, osiągania przez nią założonych celów i wskaźników oraz projektów, wskazuje wagę okoliczności wpływających na podejmowane działania.

Bieżące monitorowanie postępów realizacji strategii będzie koordynowane przez Operatora i realizowane przez Zespół Operacyjny, który opracuje *Raport o stanie realizacji* Strategii, co dwa lata. ZO wprowadzi systemu komunikacji wewnętrznej (w formie elektronicznych baz danych udostępnianych ZS, Operatorowi pozwalających na bieżące śledzenie postępów realizacji, dostęp do dokumentów).

Zespół Operacyjny jest odpowiedzialny za przygotowywanie i uzgodnienie z Operatorem treści *Raportu o stanie realizacji Strategii* (co dwa lata, pierwszy do końca I kw. 2024 r.). Założenia dokumentu zostaną określone przez Komitet Sterujący, jako podmiot zatwierdzający. Zakres merytoryczny i organizacyjny prac będzie obejmował:

- zmiany społeczno-gospodarcze obszaru PPWLZR, w szczególności uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju;
- szczegółowe wskaźniki i sposób pozyskania danych;
- analizę zmian wartości wskaźników realizacji celów strategicznych;
- informację nt. realizacji projektów, analiza (finansowego i rzeczowego) postępu realizacji projektów;
- funkcje podmiotów współpracujących na poziomie projektów i gmin;
- sprawozdanie z wykonania budżetu (jeśli zasadne).

Wnioski z raportów mogą stanowić podstawę realizacji działań ewaluacyjnych lub zmiany mechanizmów realizacji strategii, jak i modyfikacji zakresu i sposobu realizacji projektów.

5.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Istotnym aspektem funkcjonowania systemu ewaluacji strategii będzie jego powiązanie z systemem monitorowania i prowadzoną sprawozdawczością. Informacje i dane pochodzące z monitorowania zostaną wykorzystane do koordynacji i wzajemnego wsparcia systemu ewaluacji.

Proces ewaluacji strategii będzie uruchamiany przez KS lub na wniosek Operatora, który pełni rolę koordynatora a realizatorem jest ZO z wykorzystaniem ekspertów wewnętrznych (pracownicy administracji członków PPWLZR) lub z zewnątrz. Kierownicy projektów dostarczą informacji na użytek prowadzonych badań ewaluacyjnych. Cały proces zostanie uspołeczniony z zaangażowaniem mieszkańców oraz interesariuszy lokalnych.

Wykorzystanie danych w procesie ewaluacji będzie polegało na uzyskaniu dostępu do danych pozyskanych i gromadzonych w ramach procesu monitorowania, statystyki publicznej i MRL.

Kryteria oceny strategii PPWLZR:

- ✓ trafność - w jakim stopniu cele i narzędzia PPWLZR odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby i problemy obszaru;
- ✓ skuteczność - w jakim stopniu przyjęte cele oraz mechanizmy realizacji zostały osiągnięte;
- ✓ trwałość - ciągłości efektów, wpływ i oddziaływanie;
- ✓ efektywność - ocena relacji nakładów do osiągniętych efektów, kosztów do korzyści;
- ✓ użyteczność - w jakim stopniu strategia realnie przyczyniła się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów obszaru.

Zakres czasowy strategii został określony do 2030 r., oznacza to, że ewaluacja mid-term (realizacja w 2026 r.) oraz ex-post będą realizowane po zakończeniu projektu CWD. W trakcie realizacji istotną rolę odegra ewaluacja on-going, która będzie w najszerszym zakresie informować o postępach w realizacji, nie tylko w ujęciu ilościowym, ale i jakościowym, pozwoli na weryfikację przyjętych w strategii celów lub kierunków działań, modyfikację stosowanych mechanizmów i narzędzi realizacji; zaniechanie lub uruchomienie nowych projektów strategicznych, wskaże potrzebę

aktualizacji. Pozwoli to na określenie wpływu strategii PPWLZR na otoczenie i ocenę realnych zmian, które zaszły w związku z jej wdrożeniem.

Realizacja procesu ewaluacji:

- ➔ ewaluacja on-going, prowadzona co dwa lata, w oparciu o raporty z realizacji strategii warunkujące zmiany; dostarczy rekomendacji ws. modyfikacji/ zaniechania/ uruchomienia projektów; pomoże w weryfikacji/ aktualizacji celów oraz mechanizmów realizacji strategii;
- ➔ ewaluacja mid-term w 2026 r., w celu oceny efektów wdrażania strategii w trakcie realizacji, zostanie przeprowadzona w zakresie analizy pierwszych produktów i rezultatów, co pozwoli ocenić efekty wdrażania (takie działanie wskaże, w jaki sposób założenia przekładane są na działania i określi konieczne zmiany);
- ➔ ewaluacja ex-post powinna odbyć się po zakończeniu procesu realizacji, zostanie przeprowadzona po 2030 r. w celu podsumowania i oceny całego procesu wdrażania strategii i określi czynniki wpływające na sukces lub niepowodzenie interwencji oraz jej efekty, w szczególności wpływ na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru PPWLZR.

Ewaluacja strategii będzie dotyczyć stopnia efektywności realizowanych celów, określonych dla PPWLZR wskaźników, oddziaływania jej realizacji na zmiany społeczno-gospodarcze w obszarze. Wyniki ewaluacji, w tym wnioski i wynikające z nich rekomendacje podlegają upublicznieniu interesariuszom lokalnym.

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Realizacja założeń strategii PPWLZR ma na celu zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnej poprzez partnerską partycypację, dlatego PPWLZR kładzie duży nacisk na angażowanie jej na każdym etapie procesu programowania i wdrażania. Partycypacja szerokiego grona odbiorców miała na celu stworzenie otwartego i przejrzystego dialogu z członkami PPWLZR na każdym etapie dyskusji, aby wypracować wspólne solidne założenia dokumentu w oparciu o trafnie zidentyfikowane potrzeby oraz wyzwania rozwojowe obszaru. Proces opracowania Strategii został uspołeczniony na wielu płaszczyznach i w trakcie całego etapu tworzenia, dzięki czemu zapewniony został udział partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie na wszystkich jego etapach. Zaangażowanie tych podmiotów polegało na przeprowadzeniu szeregu badań ankietowych, zapewnieniu konsultacji poprzez upowszechnienie treści projektu strategii na stronach internetowych i w mediach społecznościowych członków PPWLZR oraz organizację bezpośrednich spotkań konsultacyjnych z zainteresowanymi stronami, podjęte działania zapewniły uspołecznienie procesu strategii.

6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

Wartość społecznej partycypacji mieszkańców obszaru PPWLZR została zapewniona od początku, już w portrecie diagnostycznym, poprzez realizację badań ankietowych (z dużym zaangażowaniem członków PPWLZR i liderów partnerstwa) oraz formułę badania opinii publicznej. Zrealizowane, w znacznym stopniu własnymi siłami i zasobami partnerstwa, badania dostarczyły unikatowego zasobu danych i informacji o gminach obszaru partnerstwa i jego mieszkańcach: ich opiniach, preferencjach, zachowaniach - korzystaniu z usług, planach i aspiracjach.

- ✓ Zestaw badań społecznych dedykowanych badaniu opinii 3 kluczowych kategorii mieszkańców gmin PPWLZR obejmował:

- ➔ Badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży zwane dalej „Badaniami młodzieży”. Badania, przeprowadzone online za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, objęły 233 respondentów, 156 z obszaru partnerstwa, uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych mieszkających na obszarze partnerstwa. Badanie przeprowadzono przy aktywnym udziale szkół i ich organów prowadzących/SP.
- ➔ Badanie opinii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa, zwane dalej „Badaniami mieszkańców”. Badania przeprowadzono online za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, na niereprezentatywnej próbie 1258 mieszkańców obszaru partnerstwa aktywnych internautów - mieszkańców gmin obszaru partnerstwa.
- ➔ Badanie opinii lokalnych liderów, zwane dalej „Badaniami liderów”, skierowane do 4 kategorii liderów lokalnych przeprowadzone online na celowej próbie 35.
- ✓ Spotkania konsultacyjne w zakresie uspołeczniania projektu strategii w każdej gminie członkowskiej PPWLZR, z udziałem członków Grupy Roboczej i Rady Partnerstwa zapewniły faktyczne uczestnictwo mieszkańców i reprezentujących ich podmiotów.
- ✓ Upublicznienie projektu strategii na stronach internetowych i mediach społecznościowych członków PPWLZR oraz prowadzenie fanpage.

6.2. **Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii**

Stymulowanie współpracy i zapewnienie partycypacji społecznej stanowi istotny aspekt efektywnego wdrażania założeń strategii, dlatego w czasie jej realizacji mechanizm partycypacji będzie stałym elementem procesu.

Proces partycypacji zostanie zapewniony we wskazanych wymiarach:

- ➔ zainteresowane podmioty (lokalni liderzy; eksperci merytoryczni: przedstawiciele biznesu i nauki; organizacje pozarządowe i media) będą włączani przez Operatora w spotkania ZO;
- ➔ udziału w projektach, jako podmioty zewnętrzne (w uzasadnionych przypadkach) pozwoli to na zacieśnienie współpracy między sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym;
- ➔ Lokalne Forum Terytorialne, jako narzędzie dialogu strategicznego w formie spotkań tematycznych w następujących obszarach: rozwoju gospodarczego i środowiskowego, transportu niskoemisyjnego, energii, turystyki, zdrowia i usług społecznych. Takie działania pozwolą na ciągły i systematyczny proces wymiany wiedzy i doświadczeń oraz weryfikację postępu realizacji strategii z wykorzystaniem endogenicznego potencjału obszaru partnerstwa.

6.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii

W ocenie efektów strategii uwzględniony zostanie aktywny udział partnerów (interesariuszy lokalnych), w tym mieszkańców, poprzez zaplanowanie szeregu badań sondażowych i fokusowych na temat oceny zachodzących zjawisk społeczno-gospodarczych i jakości życia na obszarze Partnerstwa. Lokalne Forum Terytorialne zostanie wykorzystane do przeprowadzenia debaty z władzami publicznymi i interesariuszami lokalnymi nt. efektów zrealizowanych działań oraz przeprowadzenia szczegółowych ocen oddolnych potrzeb i przyszłych wyzwań terytorialnych pochodzących od konkretnych grup docelowych.

7. Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych projektów

Kluczowe znaczenie ma zapewnienie PPWLZR odpowiednich środków na realizację celów i ograniczenie ryzyka niedofinansowania wyznaczonych zadań. Ważne mechanizmy finansowania realizacji strategii stanowią środki zewnętrzne z różnych źródeł dostępne w najbliższej dekadzie, które posłużą do dopasowania odpowiedzialności do dostępnych środków finansowych.

Zasoby finansowe służące realizacji strategii:

- a) źródło pochodzenia:
 - ✓ publiczne środki krajowe (rządowe, regionalne, lokalne);
 - ✓ publiczne środki wspólnotowe (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny+, Europejska Współpraca Terytorialna, Horyzont Europa, Europejski Fundusz Morski i Rybacki, Europejski Fundusz Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich);
 - ✓ środki prywatne (środki finansowe podmiotów nie wchodzących w skład partnerstwa)
- b) ze względu na stopień oddziaływania KS PPWLZR w sferach wpływu:
 - ✓ bezpośredniego (środki własne członków PPWLZR);
 - ✓ pośredniego (np. wydatki samorządu regionalnego przyznane w wyniku aktywności KS PPWLZR)
 - ✓ uzgodnionego (np. regionalny program operacyjny – Fundusze Europejskie dla Lubuskiego na lata 2021-2027).

Inne uruchamiane na mocy Umowy Partnerstwa programy, które mogą stanowić potencjalne źródło wsparcia realizacji Strategii to:

- 1) Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki;
- 2) Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko;
- 3) Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy;

- 4) Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego;

7.1. Źródła finansowania projektów

[do uzupełnienia po doprecyzowaniu zakresu projektów]

1. Strony zobowiązują się w partnerstwie lub samodzielnie realizować projekty w ramach PPWLZR.
2. Zobowiązania finansowe członków PPWLZR wynikające z potrzeby zapewnienia wkładu własnego w realizację projektów indywidualnych w ramach dokumentu strategicznego stanowią koszt własny w budżetach poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego.
3. Koszty związane z pracą Zespołu Operacyjnego pokrywane są z budżetu realizowanych projektów, koszty ZS pokrywa każdy członek PPWLZR.

Szczegółowe zasady rozliczeń finansowych w ramach realizacji projektów partnerskich dokumentu strategicznego zostaną uregulowane odrębnie.

Spis rysunków

Ryc. 1. Szablon konturowy PPWLZR	11
Ryc. 2. Ogólny wskaźnik rozwoju partnerstwa.....	16
Ryc. 3 Ogólny wskaźnik rozwoju gmin w partnerstwie za rok 2019	17
Ryc. 4. Wskaźnik rozwoju w obszarach w latach 2015 -2019	18
Ryc. 5. Analiza składowych obszarów ogólnego wskaźnika rozwoju	18
Ryc. 6. Gospodarczy wskaźnik rozwoju partnerstwa	19
Ryc. 7. Gospodarczy wskaźnik rozwoju gmin w ramach partnersatwa	20
Ryc. 8. Społeczny wskaźnik rozwoju Partnerstwa	22
Ryc. 9. Społeczny wskaźnik rozwoju gmin w ramach partnersatwa	23
Ryc. 10. Środowiskowy wskaźnik rozwoju partnerstwa.....	25
Ryc. 11. Środowiskowy wskaźnik rozwoju gmin w ramach partnersatwa.....	26
Ryc. 12. Najważniejsze potencjały PPWLZR	28
Ryc. 13. Niska atrakcyjność obszaru jako miejsce zamieszkania	29
Ryc. 14. Niski poziom rozwoju gospodarczego i atrakcyjności lokalnych ofert pracy obszaru	30
Ryc. 15. Niski poziom wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego obszaru PPWLZR	31
Ryc. 16. Determinanty rozwoju PPWLZR	32
Ryc. 17. Wizja	36
Ryc. 18. Cele strategiczne PPWLZR	37
Ryc. 19. Struktura zarządzania strategią	65
Ryc. 20. System monitorowania i ewaluacji strategii PPWLZR	70

Spis tabel

Tabela 1.Wyzwania i kluczowe kierunki interwencji obszaru PPWLZR.....	34
Tabela 2. Fiszka projektu strategicznego - BAZAR	43
Tabela 3. Fiszka projektu strategicznego ZINTEGROWANY PAKIET USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH	47
Tabela 4. Fiszka projektu strategicznego INFRASTRUKTURA I ZASOBY KADROWE JAKO EFEKTYWNY SYSTEM WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.....	56

Tabela 5. Fiszka projektu uzupełniającego CYFRYZACJA.....	59
Tabela 6. Fiszka projektu uzupełniającego INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA	61
Tabela 7. Wskaźniki strategiczne osiągania celów PPWLZR.	72

